

JOŽE,

časopis za literaturo, jezik in kulturo

Šolsko leto 2018/2019

UVODNA BESEDA

Spoštovani dijaki in dijakinje, spoštovani učiteljski zbor!

Pred vami je po več letih premora spet literarni zbornik, ki letos izhaja ob evropskem dnevu jezikov, saj je jezik tisti, ki nas povezuje, združuje in dela take, kot smo – človeške.

Jezik je tudi »material«, iz katerega so nastali prispevki, ki jih boste lahko prebirali v tem literarnem zborniku. V njem je zbranih kup raznovrstnih besedil; nekatere so napisali dijaki, ki so že zaključili šolanje pri nas, druge tiste, ki še obiskujejo našo ustanovo in bogatijo naš šolski prostor. Poleg izvirne komedije boste našli tudi besedila, ki so nastala kot odziv na dva literarna natečaja iz preteklih let: natečaj za najlepšo slovensko besedo in najbolje pismo slovenskega dijaka/dijakinje Ivanu Cankarju ob 100-letnici pisateljeve smrti.

Želiva si, da je ta posebni literarni zbornik »prostor srečavanja« nekdanjih in sedanjih dijakov naše šole. Dela naših dijakov naj navdihujejo nove generacije za literarno ustvarjanje in jim dajo pogum ter odločnost, da bodo svoje umetnine ponudili v branje čim širšemu krogu bralcev.

Ustvarjalen pozdrav

Lara Stele Šalamon in Nataša Šipek, urednici

P. S.: Če želite svoja besedila objaviti v literarnem zborniku, jih posredujte svoji profesorici slovenščine ali pošljite na e-naslov: lara.stele@gjp.si in natasa.sipek@gjp.si.

Dr. Terezija KÜRBUS: Nikoli nisem želela postati profesorica

Pogovarjala se je Eva Maurič

Dijaki naše gimnazije profesorico dr. Terezijo Kürbus verjetno dobro poznamo. Je profesorica geografije, znana po svoji radoživosti, obširnemu znanju in ljubezni do potovanja, kar vse z veseljem prenaša na svoje dijake.

1. Spoštovana profesorica! Hvala, ker ste se odzvali na moje vabilo. Najprej bi vas vprašala, kako se vaš pogled na profesorje razlikuje od pogleda dijakinje, kar ste bili nekoč. Ali se kakšnega profesorja posebno spominjate in ali je morda zaznamoval vašo poklicno pot?

Seveda se razlikuje, ker tudi jaz nisem bila navdušena nad njimi. To je bil tudi razlog, da nikoli nisem hotela postati profesorica. Prav zato tudi, ker je bila skoraj vsa moja družina zelo „profesorska“. Moje tete, strici ipd. Posebno se spominjam profesorja za madžarščino. Nekoč me je vprašal, ali bom postala profesorica. Rekla sem ne, ker nisem hotela, da bi me sovražili. Odgovoril mi je, da je vse odvisno od človeka, od tega, kako te bodo drugi ljudje doživljali.

2. Kdaj ste se odločili za ta poklic in zakaj? Ali ste kdaj obžalovali svojo odločitev in hoteli iti po drugi poti?

Nekoč sem ostala brez službe. Takrat se je pokazalo prosto delo za nadomeščanje profesorja geografije. Soprog me je spodbudil, da sem se za to odločila. To je bilo pred petindvajsetimi leti. Zadnjih petindvajset let nisem obžalovala nič, ker sedaj menim, da je to najlepši poklic.

3. Ob opravljanju dela ste ves čas v stiku z ljudmi. Ali ste bili vedno tako družabna oseba? Ali tudi prosti čas preživite v družbi?

Družabnost je posledica veliko govorjenja. Jaz zelo veliko govorim. Imam pa tudi zelo veliko družino, zato obožujem tudi biti sama v tišini. Vikende preživim doma in delam kaj brez govorjenja.

4. Kaj je bil vaš cilj nekdaj in kaj je sedaj? Ali veljate za zelo vztrajno osebo, ki naredi vse za najboljše dosežke ali imate tudi vi svoje vzpone in padce?

Hotela sem delati v turizmu. Študirat sem šla geografijo zaradi želje po potovanjih. Ampak usoda je hotela, da imam tri otroke in moža diplomata, ki je veliko potoval. Zato sem morala jaz biti doma. Vsak

človek pa ima vzpone in padce.
Ampak jaz sem perfekcionista in
poskušam doseči vse.

**prav tako pa v tišini in ob dobrih
knjigah.**

**5. Vaš poklic je združen tudi z
ljubeznijo do potovanj. Vam je bila
oziroma je kakšna dežela ali del
sveta posebno všeč? Bi morda želeli
živeti tam in kakšni so vaši načrti po
upokojitvi?**

Kot najlepši deželi bi izpostavila
Kanado in Novo Zelandijo. Tja bi se
preselila v mlajših letih. Deželi se mi
zdita zelo lepi in odprti. Sedaj bi pa
rada živela v Dalmaciji, ker je bližje
doma in ima morje. Ampak ga
poznam le poleti in ne vem, kako je
tam živeti pozimi. Po upokojitvi si
želim iti okoli sveta z ladjo. Obplula
bi ves svet. Kasneje pa bi delala na
vrtu in brala knjige.

6. Ali vas katera oseba navdušuje?

Nimam ravno ene določene osebe,
ampak navdušujejo me pisatelji, ker
ogromno berem. Na leto preberem
od šestdeset do sto knjig. To me
navdihuje. A najljubše knjige nimam,
ker vedno najdem nekaj novega, ki
me osupne in navdihne.

**Hvala, ker ste si ob tako polnem
urniku vzeli čas za intervju. Želim
vam, da še naprej uživate ob
odkrivanju novih krajev in ljudi,**

Tone Pavček:
PREPROSTE BESEDE

Treba je mnogo preprostih besed
kakor:

kruh,
ljubezen,
dobrota,
da ne bi slepi v temi
na križpotjih zašli s pravega pota.

Treba je mnogo tišine, tišine
zunaj in znotraj nas,
da bi slišali glas,
tihi, plahi, pojemajoči glas
golobov,
mravelj,
ljudi,
src
in njih bolečine

sredi krivic in vojskà,
sredi vsega tega,
kar ni
kruh,
ljubezen
in ne dobrota.

Tišine, tišine ...
Srca samo naj merijo čas,
kažejo pota.

V ŠOLSKEM LETU 2016/2017
RAZPISUJE NATEČAJ

ZA
**NAJLEPŠO
SLOVENSKO
BESEDO**

Tone Pavček je v svoji pesmi zapisal tri
svoje nadvse ljube besede, ki so morda
preproste, a če jih skuša vsak izmed
nas uresničiti, nam polepšajo vsakdan
in z *njimi* ter *zaradi njih* svet postaja
boljši.

Ker so besede najmočnejše orožje,
GJP razpisuje natečaj za najlepšo
slovensko besedo.

Pomislite! Katera slovenska beseda je
za *vas* najlepša? Morda *šelesenje*, ki
se preliva v *hrepenenje*? In čeprav se je
laže skriti v *mi* kot biti *jaz*, velikokrat
prinaša največjo srečo *midva*. Ali v
duetu *midva* raje *dajete* ali *prejemate*
poljube ali *objeme*? Vas mikajo – ker
obožujete *sladoled* in *počitek* – poletne
počitnice? Se takrat radi ozirate v *nebo*,
ki neopazno prehaja v *ne bo*, in
opazujete, kako ga v svetle in temne
barve *oblačijo oblaki*?

Potopite se v svet besed in se poigrajte
z njimi ter nam sporočite, katera
slovenska beseda je najlepša, ker pač
lepo *zveni*, ima čudovit *pomen* ali vas
spominja na nekaj *neponovljivega*.
Napišite tudi, zakaj je izbrana beseda
vaša najljubša.

Organizatorica natečaja: Lara Stele Šalamon, prof. slov.

Članice komisije: Mojca Kolenik, prof. slov., Katarina Nagode, prof. slov., Maja Pavčič, knjižničarka, Lara Stele Šalamon, prof. slov.

ZMAGOVALNE BESEDE

LJUBEZEN (1)

Najlepša je beseda sama. Pa naj bo dolga in široka ali pa kratka in jedrnata, glasna ali le šepet, beseda je lepa in močna, vsaka na svoj način. Če pa že moram izbrati eno samo, in še najlepšo povrhu, naj bo ljubezen. Saj vem, osemnajst let še zdaleč ni dovolj, da bi si smela drzniti pisati o ljubezni. Vendar preden vas predsodki odvrnejo od branja, si vzemite čisto kratek trenutek, vdihnite in izdihnite ter pustite, naj najstnica zdrdra svojo stereotipsko definicijo ljubezni. Imate prav, veste, kdo pa sem jaz, da si upam soditi o stvari, tako veliki, kot je ljubezen?

Sledenje stereotipom in tistemu, kar bi moralo biti, mi ne gre dobro od rok, zatoorej bom začela z naštevanjem vsega, kar ljubezen ni. Ljubezen ni budilka v petek zjutraj, ko si utrujen, da si samo želiš vikenda. Ljubezen ni težka šolska torba niti obisk zobozdravnika. Daleč od ljubezni so ure učenja biologije in matematike. Mrzel čaj, mozolji, pozabljena domača naloga, večerja, pri kateri nihče ne spregovori niti besede, in eseji brez profesoričine pohvale so pravo nasprotje ljubezni. Torej, ljubezen ni veliko stvari. Ni sesanje stanovanja, tek za boljšo kondicijo, ugasnjen telefon in zagotovo ni (še ena) negativna ocena pri matematiki. Izbrati si besedo ljubezen za najlepšo besedo leta 2016 bi bilo po tem odstavku prav neumno, kajne? Pustite mi, naj vam po vsej tej negativnosti naštejem še, kje vse se je skrivala ljubezen v preteklem letu.

Srečni smo lahko, če vemo, da smo bili narejeni z ljubeznijo. Ta je bila tista prva, ki smo jo kadar koli srečali. Ljubezen je zatem bila tista, ki nam je nežno preštela prstke na rokah in nogah, za vsak slučaj. Ta ljubezen nam je pela pesmice in nas s sladkim glasom zazibala v svet sanj. Ljubezen ima tako super moč, da se čisto nič ni pritoževala, ko je bilo potrebno zamenjati ne ravno dišeče plenice. Pomahala nam je in skrila solze, ko nas je gledala odhajati od doma na prvi šolski dan. Še pred tem pa nas je naučila smučati, voziti kolo in se drsati. Ljubezen je tiho rasla z nami in nas gledala, kako cvetimo sami zase in vedno bolj. Včasih ji je na pomoč priskočila še druga ljubezen, tista z globljim glasom in temnimi lasmi. Ta druga ljubezen nam je prav

tako pela, vendar se je včasih zmotila in besedilo spremenila v: »To, koš!« Tako sta obe ljubezni tiho rastle z nami od samega začetka in nič drugače ni bilo v minulem letu.

Zaščitniška ljubezen, ki nenehno sprašuje po fantih in zabavah, je bila prisotna s pomočjo bratrancev in sestričen. Čeprav jih v letu 2016 nisem videla prav pogosto, so vedno poskrbeli, da nisem nikoli pozabila, da bom zanje vedno »tamala«. Njihovo nasprotje pa so njihovi otroci, ki me vedno znova spominjajo, kako je, ko še ljubiš čisto in brez meja.

Slišala sem, da obstaja tudi ljubezen, ki je tako magična, da že stoletja pišejo in pojejo o njej največji umetniki tega sveta. Povedali so mi, da je ta ljubezen sprva izredno majhna in tiha. Skriva se v bežnih pogledih in plašnih pozdravih. Sčasoma ljubezen raste in doraste do nemalo neprespanih noči, polnih pogovorov preko telefona. Kasneje je ljubezen tako pogumna, da se prime za roke in se prav prikupno smeji vsaki (ne)smešni šali. In potem, že čisto na koncu, ljubezen roke premakne na boke, ustnice z lic na ustnice, pred nas pa spusti zastor, saj ljubezen je najlepša takrat, ko je sama.

Včasih nas ta prelepa magična ljubezen zapusti in takrat nam priskoči na pomoč ljubezen, ki jo neizmerno cenim. Ta vrsta ljubezni se lahko smeji z nami ure in ure, se nam pomaga učiti za matematični test in nam hkrati kaže smešne videe na internetu. Priboljški se vedno delijo z ljubeznijo, hočeš nočeš. Vendar ta ljubezen ne zahteva od tebe samo košček čokolade, ampak tudi zaupanje in podroben opis vsake stvari, ki te je morda vsaj malce razburila. Ljubezen te zna objeti tako močno, da skoraj nehaš dihati, obriše solze čisto narahlo in te spravi v smeh v le nekaj sekundah. Prijateljska ljubezen je magična, edinstvena in prelepa. Še posebej takrat, ko ti zatrdi, da se ni vredno razburjati ker so fantje »kr neki«, profesorji »itak nimajo pojma«, starši »težijo« in nikoli ne razumejo, a ti, ti si pa vedno super!

Ljubezen me je objemala in obdajala z vseh strani, ko sem na odru delila svoje srce s soplesalci. Ko sem sopihala za zrakom na tleh dvorane z razbolelimi mišicami, je ljubezen žarela v meni in okoli mene. Ples je ljubezen, ki nikoli ne izgine in me vedno znova osrečuje v najboljši družbi.

Tako kot veliko stvari, ki so se zgodile v letu 2016, ni bilo ljubezen, jih je mnogo tudi bilo. V preteklih 366-ih dneh je bilo brez dvoma veliko padcev, dela, truda, čakanja in želja po nečem boljšem. Vse solze in trenutki skorajšnjega obupa so izginili v trenutku, ko sem se spomnila na lepoto poezije, jutranjega sonca, maminega nasmeha ter vseh smešnih SMS-ov prijateljev. Življenje se je iz te perspektive zdelo prav čudovito ... pa

ljubljeno tudi. Biti ljubljen ni slaba stvar, to je dobro znano dejstvo, a ljubiti je prav tako lepo. Lani sem zagotovo ljubila svojo družino, prijatelje, glasbo, ples, naravo ..., a izmed vseh stvari, ki sem se jih naučila ljubiti na novo, sem najbolj ponosna na to, da sem se začela učiti ljubiti samo sebe.

Ravno dejstvo, da leto 2016 ni bilo postlano z rožicami, je v meni prebudilo zavest o vsej ljubezni, ki me obdaja. Čeprav ljubezni ni bilo vedno lahko opaziti, zdaj vem, da je bila z menoj na vsakem koraku. Upam, da ste tudi vi preživeli leto obdani z ljudmi, ki jim je mar za vas, in s stvarmi, ki vas osrečujejo. V letu 2017 pa nikar ne pozabite na ljubezen in ne spreglejte sreče, včasih se skriva v najmanjših stvareh.

Za hip se vrnimo na začetek. Če je ljubezen res vedno z menoj v toliko različnih oblikah in je tisto, kar mi daje upanje, da ne odneham, kdo torej sem jaz? Mar nisem potemtakem jaz ljubezen sama?

Anamarija Zala Hajdin

ROSA

Rosa je zame najlepša slovenska beseda.

Gospodična vedno pridno čaka, da se tla shladijo, nato pa se pokaže. Zjutraj je vedno prva pokonci, zvečer pa čaka, da vsi zaspijo. Je radodarna in pozorna, saj daje življenje številnim malim živalim. Rosa je sama po sebi tudi umetnina in ne rabi umetniške roke, da bi jo oblikovala. Dela na črno, saj se naseli na neko tuje ozemlje brez dovoljenja. Je navdih za marsikoga, tudi za Gregorčiča, ki jo je uporabil v svojem delu Soči. Rosa je tudi vzrok jeze, ko ti premoči čevlje že navsezgodaj zjutraj. Pajku je trn v peti, saj spreminja njegove prej še nevidne mreže v vidne. Preglavice povzroča tudi soncu, saj mora to že navsezgodaj zjutraj močno sijati, da gre nato rosa lahko ponovno počivat. Če o njej razmišljam, se spomnim na hladne in sončne spomladanske dni pa na ptice in rože, ki se prebujajo. In ravno zato je rosa zame najlepša slovenska beseda.

Neža Brlan

JESEN

Zorenje grozdja na trtah, pisano listje v gozdu, lahen vetrič v laseh. V jeseni se zdi, da se čas za kratek čas zaustavi, zdi se, da te kljub septembrskemu mrazu grejejo tople pijače in jedače, toplina doma.

Beseda jesen zame pomeni čas, ujet v svet dežnih kapljicah in zaspani naravi. Žgočemu in razživelemu soncu poletja sledi umirjena, skoraj hipnotična megla, jasno modro nebo zakrijejo rahli sivi oblaki. Jesen se začne, še preden pokrajino pobelita sneg in led, še preden z dna omar in predalov vzamemo debele krznene plašče, šale in rokavice, še preden si zamenjamo gume na avtu. Lahko torej še malo postanemo in si oddahnemo. Jesen je konec in hkrati začetek – spet je treba začeti s šolo, spet se v kuhinji začnejo kuhati tople jedi. Vsakič ko pomislim na besedo jesen, pomislim na to posebno vzdušje, pomislim na svež, še vedno topel zrak. In na domačnost hiš. Domačnost zvoka kapljic na strehah.

Ana Maurič

DRUGOUVRŠČENE BESEDE

LJUBEZEN (2)

Velikokrat se ljudje vprašamo, kaj je ljubezen. Ali je to čustvena navezanost in naklonjenost drugim osebam, samo navadno čustvo ali kaj več? Zame je ta beseda najlepša, saj ima velik in globok pomen.

Že sama izgovorjava besede ljubezen je romantična, saj spominja na poljub, priljubljeno osebo ali ljubezensko razmerje, ljubiti sebe, tebe in ves svet. Ob izgovorjavi te spominja na nekoga, ki ti je zelo pri srcu in ki ga nočeš izgubiti. Vendar se ne uporablja samo za ljubljene osebe, temveč tudi za živali, predmete, ples, glasbo in še kaj. Vsemu, kar imaš zelo močno rad, lahko izkažeš to čustvo, saj nima omejitve. Lahko smo zaljubljeni v glasbo, določeno pesem ali v poezijo. Ni potrebno, da je to človek. Pomembno je le, da za ljubezen skrbiš, jo neguješ in vzdržuješ, saj je kot roža, ki jo oseba posadi po lastni želji na določen kraj. Ta roža je odvisna od osebe. Jo bo zalivala, jo pognojila, ji govorila in jo spoštovala? Šele nato bo roža vzcvetela v prelep cvet, ki ga bodo vsi občudovali. Vsi imamo v sebi to čudovito čustvo, ki nam kaže pot do lepšega sveta in miru, saj je ljubezen ves svet.

Kako pa je videti čista ljubezen? Ima roke, s katerimi vsem pomaga, ne da bi želela kaj v zameno. Ima noge, s katerimi pohiti na pomoč v stiski. Ima oči, s katerimi opazi vse dobro v ljudeh. Ima ušesa, s katerimi prisluhne lepim besedam, in usta, s katerimi svetuje ter tolaži ljudi. Takšna je čista brezpogojna ljubezen, ki jo vsak nosi globoko v srcu.

Pia Pajnič

ČUDEŽ

Najlepša slovenska beseda je čudež, ker z njo poimenujemo nekaj nepričakovanega, kar se nam zdi lepo. Meni je ta beseda zelo všeč, ker mi lepo zveni in predstavlja najlepše pojave, kar jih ta svet pozna. Čudež mi pomeni neki dogodek v mojem življenju, ki je zelo srečen in mogoče celo spremeni življenje. Čudež je lahko svet, ki je sam po sebi neverjetno stvarstvo, in prav zato menim, da je čudež najlepša beseda za poimenovanje teh dogodkov.

Tudi zven besede je zelo poseben. Pisan je s črkama č in ž, pri izgovarjavi pa se pojavi še glas š. Torej vsebuje ta beseda zelo pomemben element slovenskega jezika. V njej so uporabljeni vsi šumniki, ki so posebnost slovanskih jezikov, torej tudi slovenščine. Beseda se mi zdi zelo lepa tudi zato, ker je sestavljena iz dveh besed: ene polnopomenske in ene nepolnopomenske. Sestavljena je iz »ču« in »dež«. Dež ima popolnoma drugačen pomen, skupaj s »ču« pa se spremeni v besedo, ki prikazuje neverjetno stvar ali dogodek, ki včasih sploh ni realen.

Nives Pajer Žagar

OBČUTEK

Občutek je reakcija, lahko je fizična ali pa psihična. Občutek je lahko bolečina ali pa ljubezen. Občutek obsega vsa čustva: žalost, jezo, strah, veselje ... Občutek je sprejemanje dogajanja izven telesa v notranjost telesa. Če je naše okolje mrzlo, nas zebe, če je vroče, nam je vroče, če nas nekdo prizadene, smo žalostni ali jezni, če nekdo pove dobro šalo, se smejimo in smo srečni. Potem ko se zunanje dogajanje prelevi v notranje, lahko to spet vpliva na zunanje dogajanje. Na primer, oseba ena razjezi osebo dva in zato oseba dva udari osebo ena. To pa povzroči občutek bolečine v osebi ena in jo razjezi. Zato mi je ta beseda všeč, ker predstavlja izmenjavanje notranjega in zunanjega dogajanja.

Najmočnejši občutek je ljubezen. Če je obojestranska, se hkrati oddaja in sprejema, notranje in zunanje dogajanje sta eno in se dopolnjujeta v neskončnost. Je najbolj posebno in najzanimivejše človeško čustvo.

Pino Hiti Ožinger

DRUGE NAJLEPŠE SLOVENSKE BESEDE

ČAS

Po definiciji je **čas** neomejeno trajanje oziroma intenzivna količina, ki kaže na to, da si dogodki sledijo. Vendar se verjetno redko kdo spomni na te besede, ko pomisli na **čas**. Hitreje povežemo **čas** z minljivostjo, omejenostjo, če ga izkoriščamo dovolj dobro, navsezadnje pa ga na splošno povezujemo z življenjem.

Čas je minljiv ..., pa vendar toliko dni v letu večina nas reče: »Komaj čakam, da ta dan mine!« Čakamo, da po težkem in nezanimivem dnevu pridemo domov, nekaj pojemo in se nato z največjim veseljem uležemo v posteljo, samo da pozabimo na dogodke v dnevu, kaj lepega sanjamo, in naslednji dan ponovimo bolj ali manj isto zgodbo.

Kot otroci komaj čakamo, da odrastemo, kot mladoletniki komaj čakamo, da nas bodo ljudje jemali resno, da bomo neodvisni in delali, kar bomo sami hoteli z neomejenim številom lastnih izbir. To se nato nadaljuje v obdobje odraslosti, ko večino **časa** razmišljamo o naslednjem koraku; čakamo na dan, ko bomo več zaslužili, se preselili v večje stanovanje ali hišo ali pa da bomo končno vse v življenju imeli »pogruntano«. Nenehno gledamo naprej, hitimo in si želimo, da bi bili »tam« namesto »tukaj«. Toda zakaj vztrajamo pri zapravljanju **časa**, če je tako dragocen?

Zagotovo je vsak ob nekem **času** slišal od mame ali dedka, mogoče celo od učitelja, da moramo izkoristiti vsak dan, vsako sekundo, ker bo prišel dan, ko bomo pogledali v preteklost in se lahko samo vprašali: »Kam je šel ves ta **čas**?« A v resnici **čas** ni nikamor šel! Še vedno je, še vedno bo. Nekega dne si bomo nenadoma zaželeli, ne da **čas** mineva hitreje, ampak vedno počasneje. Porabila sem dosti **časa**, da sem ugotovila, kaj pomeni izkoristiti vsako sekundo v dnevu. Lažje je reči kot pa storiti. Zdi se mi, da je potrebno vsakodnevno razmišljanje o tem. Razmišljanje o tem, da je **čas** predragocen, da bi ga zapravljali za dneve, ko nočemo vstati iz postelje, predragocen, da bi se vsakodnevno pritoževali, kako nam nekaj v življenju ni všeč, in zmedeno,

zamegljeno in naivno čakali ter bili nestrpni, da se bo stvari spremenijo. Seveda s tem od **časa** do **časa** ni nič narobe. Je popolnoma normalno, da nekatere dni raje ležimo in nič ne delamo. Ker ima tudi početi nič svoj **čas** in prostor. Vendar pa se ne smemo preslepiti in si lagati, da nas bo **čas** počakal, da ga dohitimo. **Čas**, ki ga preživimo, da smo jezni, leni ali nesrečni, je še vedno zapravljen **čas**. Zato je posameznikova odločitev, kako bo **čas** porabil, ne da bi občutil, da ga je zapravil.

Pomembno si je tudi zapomniti, da je **čas**, ki nam je dan na tem svetu, veliko pomembnejši od katere koli zaposlitve, dragega avtomobila, visokega bančnega računa ali socialnega statusa. Ker so nas ne bo več, te stvari ne bodo več imele pomena. Bodo le predmeti ali pojmi, ki bodo obstajali, a za nas, ko nas ne bo, popolnoma nepomembni.

Ljudje pravijo, da jih je strah umreti. Mislim pa ravno nasprotno: večino je strah živeti. Živeti in ugotoviti, da so zapravili to enosmerno vozovnico. In ni poti nazaj. Ko je posameznik sposoben vsrkati realnost, da življenje ni dolgo, lahko zaživi.

Čas zdravi, ko nam je hudo. Ko mislimo, da nič ne bo pomagalo v situaciji, v kateri smo, je **čas** tisti, ki lajša bolečine. Krajša pa nam **sčasoma** tudi spomine in zaradi njega dobre stvari hitro minejo. Pravzaprav ni težava v besedi »hitro«, le v tem, »da minejo«. Zdi se mi, da se je s tem najhuje spoprijeti. Vednost, da nekega dogodka nikakor ne dobimo nazaj. Zato so pomembni ti trenutki, trenutki, ko smo veseli, da živimo, z veseljem gledamo na prihodnje trenutke in z nekoliko grenko-sladkim občutkom obujamo spomine na nekdanje trenutke. Pomembno je, da si postavimo vprašanje, v kaj si želimo vložiti največ **časa**. V koga? Kako lahko najbolj izkoristimo **čas**, ki nam je dan?

Čas si lahko predstavljamo tudi veliko preprosteje. Kot je nekoč rekel Albert Einstein: »**Čas** je samo iluzija.«

Maja Toth

MIR

To besedo sem si izbrala, ker se mi zdi, da predstavlja ključ do dobro delujoče družbe. Po mojem mnenju mora biti na svetu mir, da bomo ljudje srečni in veseli. Veliko ljudi si želi denarja ali pa sploh ne ve natančno, kaj si hoče oziroma kaj je njihov življenjski cilj. Da bi človek sam pri sebi vedel, kaj si najbolj želi v svojem življenju, mora najti svoj notranji mir. To lahko doseže le sam s sabo, saj mu družba ne more pomagati. Lahko gre v mirnejše kraje, da si spočije od stresa, da pobegne od vsakdanjega

življenja. Če bi imel človek notranji mir, bo lahko mir kazal tudi navzven. Ko bodo taki vsi ljudje, bo mir na Zemlji. Takrat bo manj nasilja in vojn ter več ljubezni in nežnosti. V vsakem človeku se skrivajo nežnost, ljubezen in mir, vendar se jih mora človek naučiti izraziti. Zato moramo ljudje stopiti skupaj in se potruditi za boljši svet in s tem naš vsakdan.

Urša Femec

SKRIVNOST

Vsak človek na svetu ima svojo SKRIVNOST. Vsak ima neko stvar, ki je ne pove nikomur in o njej razmišlja le on. To se mi zdi kar poetično, saj smo bili na svet postavljeni sami in vse, kar se zgodi, se zgodi nam. Zakaj bi torej to razlagali drugim, zakaj bi svoje občutke razkrili okolju, če jih okolje sploh ne pozna?

Prepričana sem, da sem sebi najboljša prijateljica, si najbolj zaupam in se imam najraje. Imam svoje občutke, svoje misli in svoje ideale, zato nikoli ne bi mogla odgovoriti na vprašanje, katera je najlepša slovenska beseda. Kako bi sploh kdo lahko? Morda bi odgovorila šminka (ta beseda mi zelo privlačno zveni; mogoče zato, ker si ob tej besedi predstavljam rdečo barvo), a nekdo drug ob tej besedi ne bi občutil ničesar. Kako potem lahko določim najlepšo slovensko besedo? Dolgo sem razmišljala in našla rešitev. Ta se glasi SKRIVNOST, saj želim, da vsakdo obdrži svojo besedo zase, je ne razkrije nikomur, razen sebi. Mar ni to SKRIVNOST?

Nina Remškar

LJUBEZEN (3)

Že od malih nog me ves čas spremlja ljubezen. Ljubezen je zelo močno čustvo, ki nam daje toplino in jo imamo prav vsi. Že ko smo se rodili, smo dobili ljubezen svojih staršev in še danes jo imamo.

Ljubezen se izraža na različne načine, ne samo s poljubljanjem. Ena od njih je čustvena navezanost na živali, nekateri čutijo ljubezen do hrane, drugi do športa. Beseda ljubezen ima nekoliko poseben pomen, saj jo vsak posameznik dojema drugače. Izbrala sem si jo zato, ker je meni najbližje in ima zame zelo močen pomen. Ljubezen je nekaj, kar mi daje moč in dobro voljo ter je nič ne more zamenjati. Ljubezen staršev je nekoliko drugačne od ljubezni simpatije, saj so čustva popolnoma drugačna.

Ljubezen je tudi najmočnejša in dosmrtna, zato nas lahko tudi velikokrat prizadene, če se zgodi kaj hudega. Ljubezen je torej najmočnejše in neopisljivo čustvo, ki ga ima vsak.

Maša Rozman

SKLADNOST

Na začetku bi rad povedal, da je v slovenščini ogromno lepih besed in težko sem se odločil, katero izbrati. Beseda skladnost morda ni najlepša od vseh, a mi je prva prišla na misel, ko sem pomislil na »najlepšo slovensko besedo«.

Beseda skladnost mi je všeč zaradi več razlogov. Eden izmed njih je oblika besede oziroma njen zven, ki po mojem mnenju izraža natančno to, kar ta beseda pomeni, torej neko skladnost, harmonijo, urejenost in uravnovešenost. Ta beseda mi je všeč tudi iz osebnih razlogov, saj sem velik ljubitelj skladnosti v vseh pogledih življenja. Veliko mi pomeni proporcionalnost, ki jo poskušam dosežati na čim več področjih.

Beseda skladnost je torej posebna že zaradi svoje oblike in zvena, navduši pa me predvsem njen pomen. Beseda skladnost je tako lepa, ker jo na neki način lahko razumemo tudi kot slog oziroma usklajenost med ljudmi. To pa je ena izmed najlepših in najpomembnejših stvari v človeški družbi, saj smo ljudje skupaj močnejši. Skladnost je beseda, ki označuje največje dosežke človeške družbe, zato ima še toliko večji pomen.

Luka Đekić

NEŽNOST

To besedo sem si izbrala, ker po mojem mnenju predstavlja jedro vsake človeške duše. Vsak človek ima v srcu nekaj nežnosti in sočutnosti do sočloveka. Beseda, o kateri veliko ljudi noče na glas govoriti, se bi morala večkrat uporabljati, saj bi se ljudje tako lažje odprli drugim ljudem in ohranili nežnost, ki se skriva v vsakem izmed nas.

Nežnost pa različni ljudje različno vnašajo v svet. Nekateri pogumnejši na ves glas in v vsej svoji veličastnosti kažejo svojo nežnost drugim. Ne bojijo si priznati svojih čustev in veliko ljudem polepšajo dan s preprostim vzklikom: »Imejte lep dan še naprej!« Ti ljudje svojo nežnost kažejo tudi v zasebnem življenju in svojim najbližjim s tem dajejo občutek topline in ljubezni.

Spet drugi ljudje so zelo sramežljivi in zelo neodprti za sprejemanje sočlovekove bližine. Zato bi tem ljudem morali nuditi še posebno pozornost in jim z našo vztrajnostjo

ter nežnim pristopom pomagali odpreti svetu. Zato se mi zdi, da je beseda nežnost središče vsakega zdravega odnosa, saj brez nekaj bližine in ljubezni svet nikoli ne bo v srečo odet.

Sara Žitko

SVOBODA

Zame beseda svoboda pomeni prosto in brezskrbno življenje. Svoboden človek živi najbolje. A ta beseda ni mišljena kot svoboda od zapora ali zločina, ampak kot lahko, enostavno življenje, ki se živi z užitkom. Svobodno življenje je za posameznika zelo pomembno, saj se lahko izogne stresu, depresiji in strahovom. Omogoča nam tudi svobodo pri izbiri partnerja. V življenju je zelo pomembno ljubiti. Zakaj bi bilo treba živeti z osebo, ki je ne ljubiš, in si prisiljen biti ob njej, ker so se tako odločili starši? Svobodo privoščim osebam, ki trpijo po nepotrebnem in za to sploh niso krive same.

Nepodpisani

METULJ

Beseda metulj pomeni svobodo. Metulj predstavlja bitje, ki lahko odleti na katero koli mesto na svetu. Ni omejen, nihče mu ne ukazuje. Metulj je lahkoten, nežen, lahko je zelo živih barv. Predstavlja mehko in toplino.

Urša Jecelj

SREČA

Moja najljubša beseda je sreča. Sreča je nekaj, kar si želi vsak človek na tem svetu. Vsakdo bi jo rad dosegel, vendar se zdi, da o njej nihče ne ve nič. Sreča pa je odvisna tudi od počutja. Če smo zadovoljni, smo srečni, življenje pa je takrat lepše kot kadar koli prej. Ko smo srečni, običajno čutimo zadovoljstvo, ljubezen, veselje, ugodje, upanje, hvaležnost in zanimanje. Sreča ima v našem življenju prav posebno mesto. O njej pogosto razmišljamo, se pogovarjamo, prav tako pa ob posebnih priložnostih srečo zaželimo tudi drugim. Ljudje smo lahko srečni že ob malenkostih, kot je poslušanje glasbe ali uživanje okusne hrane. Srečni smo takrat, ko dosežemo zastavljene cilje. Ko smo srečni, se nam zazdi, da se čas ustavi, saj se popolnoma posvetimo dejavnosti, ki nas je tako prevzela.

Zame pa je sreča čas, ki ga preživim z družino in prijatelji. Najsrečnejša sem takrat, ko lahko trenutke z njimi izkoristim, kolikor se da, ne da bi razmišljam o čemer koli

drugem. Zato je sreča moja najljubša beseda. Čeprav je na žalost redka, se mi zdi, da je, ko se nas drži, vse natančno tako, kot mora biti.

Zala Novak

NARAVA

Moja najljubša beseda je narava, saj zajema vse najlepše in najgrše. Predstavlja veličastno lepoto in veličastno krutost ter vse, kar je vmes. Ta beseda opiše nas, opiše sončni zahod in tudi smrt; v mojem srcu pa pomeni nekaj udobnega in neskončnega. Spominja me na spokojno noč in zvezde v njej, na jesensko jutro in vonj čaja, spominja me na leseno klopco ob gozdni poti in na sprehod ob deževnem popoldnevu.

Tjaša Babnik

POČITNICE (1)

Beseda počitnice predstavlja čas, ko je šola irelevantna, nepomembna, zato je prav ta meni najpomembnejši. To je čas blaginje, obdobje brez stresa in skrbi, hkrati pa so vrata odprta novim možnostim preživljanja življenja in pridobivanja novih izkušenj.

Počitnice je sicer več, najljubše pa so mi poletne, saj trajajo dobra dva meseca in so ključne pri sprostitvi in pripravi na naslednje šolsko leto. (ODLOMEK)

Matjaž Nemanič

PRAZNIKI

To besedo sem si izbrala, ker je to najlepši čas. Praznike lahko preživiš z družino, prijatelji in s svojimi najbližjimi. Veliko ljudi je samih za praznike, a to se mi zdi krivično, saj si vsak človek na tem svetu zasluži toplino in bližino drugih. /.../

Med prazniki si tudi ustvarjamo nepozabne spomine in dogodivščine, zato se mi ta beseda zdi najlepša. (ODLOMEK)

Karin Leban

POLETJE

Beseda poletje mi je všeč zato, ker imam rada poletje. Poletje imam rada, ker je zunaj sonce in toplo (me ne zebe). /.../

Poletje je tisti letni čas, ki me spomni na vse bolj vesele trenutke mojega življenja. Je čas sproščanja, zato mi je tako zelo všeč. Cele dneve lahko ležim in spim. /.../

Poleti sem vesela in tudi ostali ljudje so bolj veseli. Poletje je ena izmed redkih pozitivnih stvari v našem življenju. (ODLOMEK)

Eva Marolt

POČITNICE (2)

Počitnice nas spominjajo na počitek in neponovljive spomine. Med počitnicami pozabimo na vsakodnevne skrbi, ki nam grenijo življenje. Končno nastopi čas, ko si lahko odpočijemo. /.../

Beseda počitnice (počit/nice/ – počitek) ima umirjen, pomirjujoč pomen, ki ne more biti slabšalen. /.../

Zame beseda počitnice pomeni veselje, neko novo izkušnjo, nova potovanja in odkrivanje sveta. Spomni me na čudovite spomine iz preteklosti, ki se jih ne da pozabiti. (ODLOMEK)

Eva Sajko

ROŽICA

Predstavlja neko majhno, barvito stvar, ki ima veliko pomenov. Lahko predstavlja ljubezen, prijateljstvo, naklonjenost in še marsikaj. Takšna nežna stvar nam lahko takoj razsvetli dan. Predvsem poleti, ko sije sonce, opazujem veliko polje različnih in dišečih rožic. To me spominja na Provanso, ki je obdana z veliko sivomodrimi listki. Pogled na to polje mi predstavlja mir, kjer se lahko sprostim.

Po drugi strani pa mi rožica predstavlja tudi minljivost, saj jo lahko hitro odtrgamo. (ODLOMEK)

Julija Damjanič-Poljanec

SREČA (2)

Nekateri jo imamo, nekateri ne, nekateri mislijo, da sreča pride sama od sebe, drugi, da pride s trdim delom, jaz pa menim, da je odvisna od obojega. /.../

Na srečo je sreča pravo nasprotje nesreče, ki si je nihče ne želi. Sreče pa si želimo vsi, saj vedno pomeni nekaj dobrega za nas, nekaj, kar nam ustreza, nekaj, česar si želimo itd. (ODLOMEK)

Valentin Marolt

LJUBEZEN (3)

Beseda ljubezen ima zame poseben pomen. Vsakič ko jo slišim, začnem razmišljati o ljubezni, ki jo čutim do drugih. Po mojem mnenju je beseda ljubezen najlepša, saj zveni res lepo in vsakogar, ki jo sliši, prevzame neka toplina v srcu. Ljubezen je zame življenjski cilj. (ODLOMEK)

Lana Burger

VESELJE

Vsak človek ima nekaj, kar ga veseli; lahko je to oseba, šport, glasba, branje ali pa kaj drugega. To, kar nas veseli, radi počnemo ali pa se družimo z osebo, ki nas veseli. Ljudje, ki nimajo ničesar, kar jih veseli, so zelo nezadovoljni in nesrečni. /.../

Če si vesel, je življenje lepše, zanimivejše in prijetnejše. (ODLOMEK)

Eva Potokar

HRANA

Hrana spada med najpomembnejše potrebe v človekovem življenju. Brez hrane si ne moremo predstavljati življenja, saj brez nje ne preživimo. Sem velika ljubiteljica kulinarike in rada poskušam nove stvari. Življenje zajemam s polno žlico kot hrano. /.../

S hrano se povežemo, ob njej razpravljamo in preživljamo čas z našimi najbližjimi. Hrana je tudi pomemben faktor v ljubezni, saj vsaka zaljubljena ženska čaka, da jo njen izbranec povabi na okusno večerjo. (ODLOMEK)

Sara Brkić

KRILA

Kaj sploh krilo je? To je površina, ki proizvaja aerodinamično silo pravokotno na smer gibanja skozi zrak ali drugo plinsko zmes, omogoča LETENJE.

To besedo sem si izbrala, ker ima zame veliko pomenov. Večinoma krila zame pomenijo SVOBODO, nekakšno USTVARJALNOST. Vsakič ko vidim krila, se spomnim na nekaj POZITIVNEGA.

V zgodovini so krila poimenovala svobodo oziroma da zapustiš zemljo in odletiš v RAJ, ponekod tudi ZAŠČITO, INTELIGENCO, tudi BOGA. Veliko mističnih bitij ima krila, kar je tudi za otroke pomenilo nekaj MISTIČNEGA, NEVERJETNEGA in ZANIMIVEGA.

Zakaj se mi krilo zdi najlepša slovenska beseda? Kot sem že omenila, me krila spominjajo na nekaj POZITIVNEGA, ČUDOVITEGA in vzbujajo MOTIVACIJO. Zaradi dobrega počutja in motivacije, ki jo dobim, vsakič ko vidim krila, sem se odločila, da to izberem za najlepšo slovensko besedo.

Pia Brcko

DRUŽINA (1)

Besedo družina sem si izbral zato, ker je družina nekaj, kar ima vsak na svetu, in ker imamo vsi izkušnje z njo. Družina je tudi nekaj, kar ima vsak rad na svoj poseben način. Beseda družina mi je tudi všeč, saj se zelo lepo izgovori in ima zelo globok in lep pomen, ki ga najdemo le v redko kateri besedi. Sam pa lahko brez dvoma trdim, da imam rad svojo družino takšno, kakršna je. (ODLOMEK)

Gregor Kuhelj

MAMA

Beseda mama je prva beseda, ki jo izgovorimo. Vsakemu izmed nas pomeni toplino, pomoč in dom. Mama pomeni veselje in spomin na mladost. Mama je prva oseba, ki jo vidimo, ko stopimo na ta kruti svet. Spremlja nas do konca njenega življenja. (ODLOMEK)

Nepodpisani

BRAT

Bratovska ljubezen je najlepša stvar, ki jo lahko imaš, brat je najboljši prijatelj, ki ti ga da narava. Čeprav ti gre včasih na živce, bi zanj naredil na koncu vse. /.../ Tudi za prijatelje, ki so nam zelo blizu, pravimo, da so nam kot bratje, saj biti brat je nekaj, kar vsi zelo cenimo ali pa bi celo morali ceniti bolje.

Meni se zdi to najlepša beseda, saj me spomni na dom, na čase, ko smo se z bratoma igrali na dvorišču, na vse trenutke smeha in vsega pozitivnega v življenju. Brat je najboljšo darilo, ki ga lahko dobiš od staršev. (ODLOMEK)

Brina Gomboc

DRUŽINA (2)

Družine si ne smemo izbrati in prav tako družina ne more izbrati nas. Družina so po navadi starši z otroki; pozitivna stran družine je, da ti vedno stoji ob strani in ti daje

ljubezen, varnost ter nežnost. Vodi te po poteh, za katere misli, da so najboljše zate. Družino vežejo sorodstvene vezi, ki so večne, prav tako kot je večna družina. /.../ Vseeno pa menim, da je družina včasih imela večji pomen, kot ga ima danes, zato bi vsi morali preživeti več časa s svojo družino. (ODLOMEK)

Anja Vrtačič

KUŽA

Psi so moje najljubše živali, vendar se mi zdi izraz pes neprijazen. Beseda kuža se mi zdi zelo prisrčna, in ko jo slišim, se spomnim na majhnega belega psička, ki me gleda s prijaznimi in toplimi rjavimi očmi in veselo maha s svojim repom. Ta kuža je moj. /.../ Zdi se mi, da beseda kuža dobro predstavlja pse, saj so to najprijaznejše, najljubeznivejše in najzvestejše živali, kar jih je. To sem se naučila od obeh psov, ki sem jih imela. /.../

Menim, da je to najlepša beseda tudi zato, ker bi brez teh ljubeznivih živalic z mokrimi smrčki naše življenje bilo samotno in dolgočasno. (ODLOMEK)

Kaja Starec Pavlin

SREČA (3)

Za nekoga je sreča iti na sladoled, spet za drugega biti v objemu svoje ljubljene osebe ali pa potovati po svetu. Všeč mi je zato, ker ko pomislim na besedo sreča, se zmeraj vprašam, kaj pravzaprav sploh to je.

Neža Jonozovič

SLADOLED

Že kot otrok sem rad jedel sladoled. Jedel sem ga skoraj vsak dan, sploh na morju, in tudi zdaj ga jem. /.../

Če bi lahko izbral svojo sanjsko službo, bi bila ta zagotovo pokuševalec sladoledov. Potoval bi po svetu in pokušal različne sladolede. Ne samo da bi pokušal sladoled, zraven bi si lahko ogledal tudi različne kraje, kulture in ljudi, kar se mi zdi zelo pomembno. Poleg tega pa bi mogoče imel še svojo izdelovalnico sladoleda in bi delal najboljši sladoled, ker bi seveda imel veliko znanja o tem. (ODLOMEK)

Jaka Križaj

BESEDA

Najlepša beseda je beseda, saj ne predstavlja le zaporedja samoglasnikov in soglasnikov, ki nosijo pomen, ampak je lahko vse, kar si zamisliš. Lahko je slastna nedeljska pečenka, puhast oblak, ki spreminja obliko, ali pa morda suhe gate na dnu morja. Beseda ima torej neverjetno moč. /.../

Njena najpomembnejša in najlepša naloga pa je prenašanje sporočil in omogočanje osebnih stikov ter izražanje lepih in manj lepih čustev. (ODLOMEK)

Tilen Čuš

DUŠA

Moja najljubša beseda je duša. Je lahko zelo globoka in pomenljiva. Lahko je uporabimo kot dobro karakteristiko in lastnost človeka. Če rečemo, da ima nekdo ali nekaj veliko duše, pomeni, da ima veliko čustev, izkušenj in globlja mnenja kot le vreme ali govorice.

Seveda jo lahko uporabimo kot slabo ali žaljivko. Če nekdo nima duše, je hladnokrven, brez mnenja, primanjkuje mu tudi srca in čustev, sočutja do drugih. /.../

Duša je lahko tudi nekaj nestvarnega. Neumrljivo bistvo človeka, živali in nekateri verjamejo, da celo rastline. V večini ver je duša nekaj, kar živi naprej, tudi ko telo ne more. (ODLOMEK)

Tina Simčič

STRAST

Beseda z zelo močnim pomenom, ki spremlja vsakogar od nas. Beseda, ki predstavlja izhodišče mnogim besednim zvezam. Vsakemu strast predstavlja neko pozitivno čustvo, mar ne?

Ne glede na to, ali si strasten ljubimec ali strastni zapravljlivec, v sebi nosiš nekaj, kar se imenuje strast. /.../

Biti strasten – tega se ne naučimo, temveč nam je dano že ob prvem vdihu, ob prvem joku, ob prvem pogledu na naš planet. (ODLOMEK)

Klemen Prašnikar

RAZGLED

Izbrala sem si besedo razgled, verjetno zato, ker sem dolgo razmišljala o najlepših trenutkih svojega življenja in se med prvimi spomnila na razgled iz nekega apartmaja, ko sem bila na morju. Spomnim se občutka vetra na svojem obrazu, medtem ko sem stala na tistem balkonu in opazovala neskončnost sveta, spomnim se vonja. Res mi je bilo lepo. Še naprej sem brskala po spominu in našla še kar nekaj razgledov, ki sem jih do zdaj, v šestnajstih letih, uspela ujeti, si jih pogledati in se v njih nekako za trenutek izgubiti. Srečna sem zaradi teh trenutkov in srečna sem, da me je usoda pripeljala do njih. To so glavni razlogi za izbor te besede, niso pa edini. Razgled je nekaj najlepšega, saj je nekaj najlepšega to, da se človek zazre nekam daleč stran. Ko pozabiš, kje si, kdo sploh si, kakšen je smisel vsega, mogoče, kaj je na koncu razgleda, ki ga občudujemo. V glavi se rodi toliko vprašanj, zamisli, novih spoznanj ali dvomov o nečem, in to samo zaradi enega razgleda. Lahko je slab, lep, oblačen, sončen in razigran ali pa zamorjen, od vsakega se nekaj naučimo. Zato so razgledi v življenju pomembni. Če se res poglobimo, lahko v njih najdemo na tisoče lepih spominov, ki jih imamo v glavi, lahko pa se ob razgledu na nekaj razžalostimo, vendar moramo vedeti, da slabe trenutke lahko pustimo ravno na točki občudovanja razgleda, ta jih bo obdržal in jih ne bo več spustil blizu vas, saj je vsak razgled edinstven, in ko ga vidiš drugič, tudi če stojiš na istem mestu, ne bo isti. Zato uživajte v trenutku občudovanja, zapomnite si ga in hranite v sebi; ko ga boste potrebovali, vam bo pomagal, da se ga spomnite in vam bo prinesel toplino, veselje in občutek, ki ga potrebujete v tistem trenutku.

Tjaša Velkavrh

GIMNAZIJA
JOŽETA
PLEČNIKA
LJUBLJANA

V ŠOLSKEM LETU 2017/2018
RAZPISUJE NATEČAJ

ZA
**NAJBOLJŠE PISMO SLOVENSKEGA DIJAKA/SLOVENSKE
DIJAKINJE** *Ivanu Cankarju*

*»Hlapci! Za hlapce rojeni, za hlapce vzgojeni, ustvarjeni za hlapčevanje!
Gospodar se menja, bič pa ostane in bo ostal na vekomaj, zato ker je hrbet
skravljen, biča vaje in željan!« (Hlapci)*

*»Da ne mislim čisto nič,
kako sem svojo prvo kri prelil,
kako sem stopil prednje s čistim srcem,
pokazal jim, umetnik, svoje srce –
in ti so pljuvali nanj! – O domovina,
ti si kakor vlačuga: kdor te ljubi,
ga zasmehuješ!«
(Pohujšanje v dolini šentflorjanski)*

*»Zazdelo se ji je, da ne doide nikoli voza in nikoli židane rute in da bo
zmerom vse tako pusto in žalostno. Če bi tekla do konca sveta in do konca
življenja, bi ne dohitela voza ne židane rute, ne maslenega kruha ... vse
veselje pred njo in ona zadaj z okrvavelimi nogami.« (Na klancu)*

*»Velikokrat v svojem življenju sem storil krivico človeku, ki sem ga ljubil.
Taka krivica je kakor greh zoper svetega duha: ne na tem ne na onem svetu
ni odpuščena. Neizbrisljiva je, nepozabljiva. Časih počiva dolga leta, kakor da*

je bila ugasnila v srcu, izgubila se, utopila v nemirnem življenju. Nenadoma, sredi vesele ure, ali ponoči, ko se prestrašen vzdramiš iz hudih sanj, pade v dušo težak spomin, zaboli in zapeče s toliko silo, kakor da je bil greh šele v tistem trenutku storjen.» (Skodelica kave)

»'In še mi razložite, kako da ravnam zdaj s svojim delom, kam bi z njim: v zemljo je zakopano, pač za klastro globoko - kako naj ga izkopljem? Kako naj ga povežem v culo, na ramo zadenem? Mojih štirideset let - kako naj jih spravim, kako zauživam na zapečku?'« (Hlapec Jernej in njegova pravica)

Draga dijakinja, dragi dijak!

Naj ti bodo navedeni citati iz del Ivana Cankarja navdih in izhodišče za razmišljanje o tem velikanu slovenske kulture in njegovi literarni zapuščini. V letu 2018 namreč obeležujemo 100. obletnico Cankarjeve smrti, zato želimo prisluhniti **tvojim** mislim o človeku, ki je s svojimi literarnimi umetninami držal *ogledalo slovenski družbi* in hrepenenje pojmoval kot *človekovo osnovno gonilno silo*.

Slovenski bralec ob Cankarju pač ne more ostati ravnodušen – ali ga obožuje ali (načelno?) zavrača. Kakor koli že, velika kakovost njegovega dela ostaja nesporno dejstvo. Pomisli! Ali Cankar drži *ogledalo* tudi sodobni slovenski družbi? So njegovi romani, dramska dela, povesti, črtice ... še vedno *aktualni* in zato *večni*? Ali nam lahko pomagajo (po)iskati *odgovore* na zapletena družbena, politična, socialna in temeljna *bivajska* vprašanja? Nas navdihujejo ali so le spomenik svoje dobe?

In ti? Kako **ti** doživljaš, razumeš in vrednotiš Cankarjevo literaturo? Kako presojaš mesto, ki ga Cankar zaseda v slovenskem kulturnem prostoru in zgodovini? Z veseljem bereš njegova dela ali se ob tem počutiš kot Francka, ki teče za vozom?

Zapiši svoje misli o Ivanu Cankarju v **pismu, naslovljenem nanj**. Razmišljanje podkrepi s predstavitvijo vsaj enega Cankarjevega dela, ki ga dobro poznaš.

Organizatorica: Lara Stele Šalamon, prof. slo.

Članice komisije: Urša Kastelic Vukadinović, prof. špa. in slo. ter knjižničarka, Lara Stele Šalamon, prof. slo., in Nataša Šipek, prof. slo.

NAGRAJENA PISMA

Dragi Ivan!

Minilo je kar nekaj časa, odkar sva se nazadnje slišala. Zasuta sem z delom in vem, da tudi ti nimaš ne možnosti in ne časa, da bi odložil pero in si spočil roko. Tvoja dela so močno opevana po vsej deželi in srce mi zaigra, ko slišim glas, ki te hvali in časti.

Pa vendar me zanima, kako ti je uspelo v njih do potankosti zajeti dogajanje v takratni, tvoji, in v današnji, naši, družbi? Na neki način je povezava med tvojim in mojim svetom preveč opazna. Najina preljuba Vrhnika je, vsaj na razvojni ravni, počasi prilezla na vrh in se v času recesije z velikim padcem spet vrnila na dno. Vse naše ljube tovarne, ki so mnogim Vrhničanom služile vsakdanji kruh, so zaprle vrata in ljudje so se znašli v stiski. Zakaj? S čim so si vsi ti marljivi in dobri delavci zaslužili tak hud propad? Njihovo življenje je bilo prav tako kot pri tebi, Ivan, v rokah neke večje, neusmiljene sile, ki ves kapital pograbi zase in se ne ozira na tiste, ki ta denar v resnici pridelajo.

Ti si mojstrsko zastavil vprašanje o iskanju rešitve iz tega neizbežnega družbenega propada in s svojo besedo ter mislijo postavil odsev človeku, ki se znajde v zagati in knjigo izpod tvojega peresa bere kot svojo, namenjeno samo njemu. Kruto dejstvo pri tem iskanju povezanosti s tvojimi literarnimi junaki je to, da se v njih vidijo zgolj tisti dobri, zatirani liki, ki v svoji borbi za boljše življenje in pravičnejše bitje neusmiljeno kričijo ter zagovarjajo svoj glas in prepričanje. Dvomim, da so tisti, ki se imajo za nadrejene in večvredne, sploh že kdaj prijeli kakšno (tvojo) knjigo v roke, jo prebrali in se mogoče zamislili nad svojim početjem. Kakšen Kantor, to ti lahko kar zagotovim, se takih knjig mogoče celo ogiba. Tvoje knjige po njegovem mnenju zgolj napihujejo resnico, iz miši delajo slona in predvsem zagovarjajo tiste, ki imajo očitno dovolj denarja, če imajo streho nad glavo. Kaj pa še potrebujejo poleg tega?

No, bom prešla k malo bolj svetli temi. Ravno zadnjič sem spet obiskala tvojo rojstno hišo Na klancu. Zgradbo so čudovito obnovili in vsa obsijana s soncem stoji na vrhu prve vzpetine proti Sveti trojici, na zavoju ceste in pozdravlja obiskovalce v svoji belini. Takoj ob vstopu v hišo me je spomin ponesel v moje otroštvo, ko sem, medtem ko je moja mama vodila obiskovalce po njenih prostorih in jim predstavljala tvoje življenje ter delo, tekala po njej in raziskovala vse mogoče koticke. Menim, da bi se moral prav vsak, ki se odloči prebrati Moje življenje oziroma katero koli tvoje delo, odpraviti in obiskati vse kraje, omenjene v zbirkah, in tako s pomočjo vtisa na čisto drugačen način podoživeti tebe in tvoje razmišljanje v prebranih delih.

Za tvojo obletnico so se Vrhničani še posebej potrudili, da so vse stvari, povezane s tabo in tvojim življenjem, ovili v nove barve in jim spet prilili nekaj življenja. Po mestu

se pojavlja simbol bele krizanteme, izšlo je celo nekaj stripov, povzetih po tvojih delih. V vseh večjih slovenskih gledališčih se uprizarjajo tvoje drame, ljudje se vrstijo pred prodajalnami vstopnic in nestrpno pričakujejo vse nove priredbe tvojih dramskih del. Slovenski narod je torej očitno končno dovolj zrel, da poleg lahkega in zabavnega branja občasno poseže tudi po težji tematiki. Na žalost smo, kot sem omenila že prej, spet prišli na družbeni nivo, ki si ga dodobra poznal tudi ti. Pa bi si mislil, da se bo kaj spremenilo, kajne?

Na srečo naju poleg podobnega okolja družijo tudi večno hrepenenje. Hrepenenje po boljšem, hrepenenje po pravičnejšem in nasploh hrepenenje po srečnem in svetlem, neobremenjenem življenju. Tvoja dela v bralcu, ki jih vsaj približno razume in zna iz njih izluščiti bistvo, prebudijo ponos in zavest, ki našo domovino in njene rojake zaobjameta ne zgolj z željo po boljšem bivanju ter uporabi proti krivicam, ki se nam godijo, ampak tudi z ljubeznijo in težnjo po uživanju življenja in spoštovanju do tistih, ki nam lepšajo in bogatijo vsakdan.

Zatorej se ti še enkrat zahvaljujem, Ivan, da si svoje misli in prepričanja prenesel na papir in s tem ustvaril večno opevano življenjsko priznanje, ki ljudem pomaga pri oblikovanju moralnih načel in jim odpre oči ter jih seznani s svetom, v katerem živijo.

Maša Milčinski

Rača, 6. 1. 2018

Spoštovani Ivan Cankar!

Ravno sem zaključila z branjem še enega izmed vaših neminljivih del – *Hlapcev*. Ob branju sem razmišljala, kako drugačna oziroma podobna je današnja družba takratni in ali je mogoče tudi dandanes reči, da je tema vaših del aktualna.

Hlapci – eno vaših najbolj prepoznavnih del, ki opisuje odnos posameznika do oblasti, boj enega proti množici močnejših. Z gotovostjo lahko trdim, da se to dogaja tudi danes. Manjša skupina posameznikov, ki se ne strinja z načeli, ki jih zagovarja država, se upre ter je poražena, saj ima malo politične moči, njeni somišljeniki pa nimajo poguma, da bi se borili za tisto, v kar verjamejo. In tako končajo kot Jerman: sami, brez izhoda in zavrženi ter preganjani. Vedno pa se najdejo tudi taki, ki kljub

porazu še vedno zagovarjajo svoje prepričanje in se ne vdajo niti, ko se zdi, da sta jim sreča in uspeh obrnila hrbet.

Vendar bo takšna politična razklanost vedno obstajala. Zmeraj se bo našel kdo, ki se bo zoperstavil oblasti. Včasih z upravičenimi razlogi, včasih iz osebnih, nepravih nagnjenj. In tako bodo vaša dela ostala večna, ker bomo vedno imeli vladajoče in nasprotnike. In ob branju družbenokritičnih del se lahko vedno vprašamo: Ali delam prav? Ali moja dejanja kažejo, kdo res sem in v kaj verjamem? Ali sem strahopeten in se skrivam za močnejšimi ter podležem njihovim ukazom, ker si ne upam do besede? Ali sem hlapec, za hlapca rojen, za hlapca vzgojen, ustvarjen za hlapčevanje, z ukrivljenim hrbtom, biča vaje in željan? Prav tako bi se politiki morali vprašati, ali delajo vse, kar je v njihovi moči, da bi bila večina zadovoljna z razvojem družbe in bi bilo čim manj takih, ki jih upravičeno kritizirajo. Vsem namreč nikoli ne moremo ustreči.

Vedno pa je vprašanje tudi, kaj storiti, ko si na strani večine, tvoj bližnji pa je med preganjanimi. Ali ga tudi ti preganjam in pozabi na to, kar imata skupnega, ali se upri oblasti še ti in pokoplji svoja prepričanja? Po navadi izberemo svoje mnenje in mnenje večine in zavržemo sorodstvene vezi. Prav tako tudi v nepolitično obarvanih razmerah. Na primer, ko družba zavrže posameznika zaradi njegove svobodomiselnosti, drugačnosti in ciljev, ki presegajo dožemanja družbe. Kot se je to zgodilo Mateju v *Križu na gori*. Zavržen od vseh je odšel po svetu in se vedno znova vračal k edini osebi, ki ga je vedno znova pričakala z željo, da bi ostal ali pa jo vzel s seboj: k Hanci. Na koncu jo je kljub vsemu vzel s seboj in skupaj sta odšla iz Globeli, ki jima je bila dom, a hkrati zaviralo. Tako vidimo, da čeprav se vse zdi brez smisla in brez izhoda, se nam bo s pravimi ljudmi in poštenimi nameni ter delavno roko na koncu dobro izšlo. Ne tako, kot smo pričakovali, ampak tako, kot se mora.

Iz del, ki si jih vsak lahko razlaga drugače in ki jih vsak razume po svoje, lahko črpamo navdih za svoje življenje. Za prave odločitve, da verjamemo vase in v svoja prepričanja, da bi znali tudi mi navdihovati druge, da ne bi obupali, ko se vse zdi črno. Ne nazadnje tudi, da bi se znali izražati in spodbujati druge k istemu.

Meni so vsi ti romani, drame, črtice ... navdih, kako postati boljši, odločnejši, preudarnejši in pogumnejši človek. Z veseljem sežem po kakšnem izmed vaših del in zaidem v drug svet, v vaš svet. Vedno znova najdem nekaj ali nekoga, ki ga občudujem ali s komer se lahko poistovetim. Vsakič me ti liki spodbudijo k razmišljanju, kaj bi lahko in kaj bi morali storiti drugače. Nikoli ne bom pozabila, kako se mi je ob branju črtice *Njena podoba* utrnila solza ob vseh priklicanih spominih ali kako sem žalovala s Hanco,

ko je mislila, da se Mate ne bo več vrnil, ali celo, ko mi je bilo žal Jermana, ki se je krivil za materino smrt. Brez vseh teh del bi bil marsikdo prikrajšan za marsikatero življenjsko izkušnjo in modrost.

Teh v vaših delih ni nikoli manjkalo. In to lahko podkrepim z vašim citatom, s katerim dokažete, da je vsakdo lahko srečen, če pogleda na svet s svetle plati:

Tako se je klatil Kurent brez doma, brez pota in brez posla, sebi v sramoto, ljudem v izpodtiko in v nagnus.

Če ga je srečal kmet, je pogledal hudo in je pljunil debelo:

»Fej te bodi! Fant pohajkuje, mož bo kradel in požigal, starec bo beračil!«

Kurent še slišal ni takih besed, žvižgal je in je bil vesel.

Nuša Rahne

PISMO VELIKANU SLOVENSKE KULTURE

Dragi Cankar!

Uspelo ti je! Veljaš za enega izmed največjih in najpomembnejših slovenskih pisateljev ter pobudnikov za pravičnejšo družbo. Danes držiš ogledalo sodobni slovenski družbi, si vzor mnogim pisateljem in si uteha mnogim ljudem.

Ob stoletnici tvoje smrti se radi spominjamo pomembnosti in veličine tvoje literarne zapuščine. Mnogi se te spominjajo po pesniški zbirki *Erotika*, v kateri je opazna milejša in (bolj) čustvena plat tvojega ustvarjanja, spet drugi po *Hlapcu* Jerneju, ki je iskal svojo pravico, ali kateri družbenokritični drami, v kateri si izrazil vizijo upora ponižnih in revnih ljudi. Tretji pa se te spominjajo po tvojem političnem delovanju, v katerem si se zavzemal za združitev vseh južnih Slovanov v skupno državo. Vsi pa imamo enotno mnenje o kakovosti, veličini in aktualnosti tvojih del, katerih pečat je čutiti še danes.

Tvoje umetnine veljajo za večna dela, v katerih glavni junaki neprestano opozarjajo na potrebo po pravičnejši družbi. Tak primer glavnega junaka sem jasno zasledila med prebiranjem tvojega *Hlapca Jerneja*. Jernej je verjel v božjo pravico in na koncu zanj tudi umrl. Jernej je bil, po štiridesetih letih garanja na posestvu, odpuščen, kljub temu da je domačijo postavil na noge. Iz njegovega lika si ustvaril literarnega heroja, ki je zanetil ogenj upora in v lastnem ognju tudi zgorel. Njegova smrt je bila svarilo ljudem, ki imajo moč in oblast. Upam, da se bodo slej ali prej začeli zavedati, kako zelo potrebujemo spremembe in reforme, ne samo v Sloveniji, temveč tudi drugod po svetu.

Mogoče je edina rešitev za naše težave to, da nekje zagori, z namenom, da bi se ljudje prebudili in začeli ukrepati v smeri izboljšanja socialnega položaja nekaterih ljudi. Jernej skozi celotno zgodbo ne išče maščevanja, temveč pravico, božjo pravico za ves vložen trud in trdo delo na posesti, ki jo je po smrti njegovega gospodarja nasledil gospodarjev sin in ne Jernej.

Zanimivo je, kako je Jernej hodil od človeka do človeka, mu govoril o svoji usodi in želel le stvar, za katero je menil, da mu pripada. Njegovi ideali so preprosto drugačni od realnosti, v kateri živijo nepravični oblastniki, ki si pripisujejo zasluge in si lastijo tuje dobrine. Ta motiv si po vsej verjetnosti črpal iz svojega otroštva, v katerem si velikokrat ostal lačen, ko si odraščal, pa se je tvoje nasprotovanje tedanjim družbenim razmeram še zaostrojilo in so tvoje zahteve po drugačnem in boljšem socialnem položaju še rasle.

Jerneju pot do pravice onemogoča zakon, ki je bil ustvarjen v prid oblastnikom. Vendar pa ta zgodba ni le neka drama o hlapcu iz fevdalnega časa, ki se je odločil zažgati posest svojega gospoda zaradi krivice. Ni samo spomenik svoje dobe, temveč tudi odsev realnosti, sodobnosti. Jernej danes predstavlja obupane ljudi, ki so pripravljeni uničiti tujo lastnino, saj so svojo zaradi krivic, delodajalcev in okoliščin izgubili. Ljudje nimajo več smernikov in vere v pravično družbo, zato so pripravljeni oditi tudi v zapor.

Ta knjiga je mojem mnenju obrodila grenko-sladke sadove. Po eni strani je opozorilo oziroma grožnja, po drugi pa prošnja za reforme in klic na pomoč. Svet bi moral biti pravičnejši, zakoni pa bolj naklonjeni nelastnikom. Tako ljudje s slabšimi možnostmi za kakovostno življenje ne bi bili prisiljeni narediti dejanj, ki bi jih nato obžalovali. Glavni problem *Hlapca Jerneja* ni le problem preteklosti, temveč tudi problem sedanjosti, ki je danes prisoten v veliko primerih, vendar pod drugačnimi pogoji in v naprednejšem času.

Hvala, da si toliko ustvarjal in za sabo pustil pravo literarno bogastvo. Upam, da bodo nadaljnji pisatelji imeli vsaj polovico tvoje nadarjenosti.

Lep pozdrav

Anja E. Mešković

DRUGA PISMA

Iz drugih pisem navajamo odlomke.

O IVANU CANKARJU

S svojimi deli ste pokazali, kakšna je bila tedanja družba, zdi pa se mi, da ste s tem postavili tudi ogledalo sodobni slovenski družbi, saj menim, da se družba ni kaj dosti spremenila. Ljudje in osebnosti, ki so opisane v Vaših delih, so še vedno zelo podobne ljudem tega časa. Ljudje so še vedno hinavski, naivni, malomeščanski in še bi lahko naštevala. To je žal kruta resnica.

Vaša nadarjenost je omogočila večnost Vaših del, saj še danes veliko ljudi poprime za katero od Vaših knjig. Zelo podpiram tudi, da so Vaše knjige del domačih branj v srednjih šolah, saj tako tudi mlade učimo in jih spominjamo na Vas, hkrati pa omogočamo, da se Vaše znanje in mišljenje širita naprej, in pripomoremo k temu, da so Vaša dela večna.

Ina Prosen

MARTIN KAČUR

Umetnik, ki združuje pisateljjevanje, dramatiko in pesništvo, poleg tega pa s pisanjem zgodovine pušča za seboj neizbrisljiv pečat tako za kulturo kot za slovenski narod ...

Da, vse naštetost ste Vi.

Kot velikan slovenske kulture, ki uspešno opravlja ne samo svoj poklic, ampak tudi življenjsko nalogo, izpolnjujete svoje zdaj izročilo, nekoč zapuščino slovenskemu narodu in mu s tem odpirate vrata v boljšo prihodnost.

Celo zdaj uživate velik ugled, saj Vaša domovina zna ceniti Vaša umetniška dela, ki so dovršena. /.../

Tukaj se njegova pot zdi polna upanja, kot nekaj svetlega, lahko bi rekli tudi sonce, kot ste Vi to poimenovali. Potem je sledil ne toliko presenetljiv preobrat, ko mu je šlo vse navzdol. Vse, kar je Kačur želel dopovedati ljudem o izobrazbi, je bilo zaman. Tukaj sem zaznala zmago temnih senc, kar ste vključili tudi iz svojega življenja. Na tej točki sem se zavedla tudi dejstva, kako vi, umetniki, v svoji delih v veliki meri izražate tudi sebe, svoje življenjske dogodke. Zdi se mi, da se je vaše življenje odrazilo pri Kačurjevi ljubezni, kajti njegovi ljubezni ni bilo usojeno, da zaživi.

Sedina Ramić

HLAPCI

Sama se lahko identificiram z Jermanom, ki je v družbi pokončen, samozavesten, neuklonljiv ter pošten, globoko v sebi pa je občutljiv, krhek in čustven. Pri njem mi je všeč, da ne odstopa od svojih načel, čeprav je ljudstvo obrnjeno proti njemu. Že za tako dejanje je potreboval veliko poguma in samozavesti. Kljub temu da je nasprotoval izločanju neprimernih in pohujšljivih avtorjev, je bil do župnika spoštljiv. Občudujem pa, kako vam je uspelo pokazati veličino učitelja Jermana, saj je njegov značaj drugače prikazan na začetku in na koncu zgodbe.

Hana Gjerek

Namen umetnikov je, da držite ogledalo naravi, kažete nje čednosti, pravo obličje, nje prave podobe. Tako lahko ugotovimo, da je Vaš namen prikazati pravi obraz slovenskega ljudstva in mu na literarni način pokazati, v kakšnih zmotah živi. Prepričana sem, da je šlo za kritiko tedanje družbe. Kritika pa naj bi bila usmerjena tako, da bi se je ljudje zavedali in poskušali popraviti, vendar namen ni bil popolnoma dosežen. Populacija narašča, vedno več je vplivnežev, prepričanj, ki se jim podrejamo. Tudi če si na vrhu, če imaš vse ... moč, oblast ..., si hlapec. Hlapec denarju.

Lea Rihberger

NA KLANCU

Mislim, da je vaše delo *Na klancu* najbolj prepoznano po simbolu »tek za vozom«, ki je tudi bistvo romana. Simbol predstavlja Franckino usodo, ponovi pa se v večini poglavij kot spomin na žalostno otroštvo in temno prihodnost. Gre za trpljenje dekleta, ki nikoli ne more doseči svojega cilja, in za njeno hrepenenje po nedosegljivem lepšem in pravičnejšem svetu. Tudi sama verjamem v to, da ima vsak posameznik že ob rojstvu določeno usodo. In če ti nekaj ni usojeno, tega tudi nikoli ne boš dobil oziroma dosegel, ne glede na to, kako močno se boš trudil za to. Stvari je včasih treba sprejeti take, kot so, saj se vse zgodi z razlogom.

Neža Zupanc

POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI

Prebral sem vašo knjigo *Pohujšanje v dolini šentflorjanski* /.../ Pomen zgodbe se tudi nanaša na današnji čas, saj nikoli ne veš, kdo te hoče prevarati in »iti preko tebe« samo, da pride do lastnega bogastva. /.../ Zanimivo mi je, da ste knjigo napisali pred

več kot sto leti, a je danes še vedno aktualna. Želja po bogastvu in denarju je največji greh že od začetka človeštva. Predstavitev napačen poti do te želje mi je bila zelo všeč.

Jernej Kremesec

Farsa je satirično dramsko besedilo in prikazuje nemogoče dejanje kot mogoče. Kaznuje človeško družbo in hoče s pretiranimi poudarki zbujati smeh. Zgodba se mi zdi še posebej zanimiva, ker ste uporabili veliko simbolov, npr. dolina šentflorjanska je simbol za lepoto in oboževanost; Jacinta in Peter sta simbol pohujšanja; pravi Peter (popotnik) pa je simbol, ki prikazuje hrepenenje in iskanje nove poti.

Urša Femec

Matevž
Rems,
nekdanji
dijak:
En
Visokostrešni
LIMBO
(komedija)

Akt 1

Celoten koncept življenja in smrti je enostavnejši, kot bi si lahko mislili. Lepo korakaš po cesti s sendvičem v roki in z nasmeškom na obrazu, poln čudovitih in fascinantnih misli. Živ si! ... dokler nisi več. Potem pa se celotna zadeva »spusti« v bolj neenostavne vode, ko se začnemo spraševati: »Kaj sledi?« Vprašanje, na katero bi le najpametnejši odgovorili z: »Nimam pojma«.

(Z leve strani odra prikorakata dve, v temo zakriti osebi. Sprva se sliši le premikanje in ropotanje v ključavnici, nato pa se vrata škripajoče odprejo in ti dve osebi se pritihotapita v hišo. Obe istočasno odgrneta kapuci.)

Delodajalec (šepeta): Prekleta, sva se res morala sestati v »njegovi« hiši?!

Bolnik: Vedno si iskal preplah tam, kjer ga ni. *(Kihne.)* Ne skrbi, no, najinega »nevtralnega prijatelja« ni doma.

Delodajalec: Mogoče ne zdaj, ampak če naju dobi, nama trda prede ... Upam, da to veš.

Bolnik: Na poslovnem potovanju je, saj veš, kako je vedno zaposlen *(Kihne.)* ... sploh pa v tem času leta.

Delodajalec: Oh ... še predobro vem.

Bolnik: Lahko mi verjameš, da sem se dobro pozanimal glede njegovega prihajanja in odhajanja. *(Kihne.)* Z drugimi besedami, ne bo naju motil.

Delodajalec: Saj ne dvomim toliko o tvoji zanesljivosti kot o ... »njegovi« nepredvidljivi naravi. Saj veš, kako pride na obisk, nepovabljen in nezaželen!

Bolnik *(kihne, zelo počasi nadaljuje)*: Ti sploh ne veš, kako predvidljiv zna biti!

Delodajalec *(zamahne z rokami)*: Vse, kar pravim, je, da ne želim biti v tej hiši nič kaj dlje, kot moram. Hitro opraviva s ... »tem poslom« in se še hitreje odpraviva proč.

Bolnik: Čim hitreje? Jaz pa sem že mislil, da si bova vzela čas za čaj in piškote *(Kihne.)*, mogoče še celo za kakšno partijo kart ali dve.

Delodajalec: Mar te smem spomniti, da si ti tisti, ki mu bije ura, ne jaz? Predlagam ti,

da dobro izkoristiš čas, ki ga imaš, in se ne šališ z mano.

Bolnik: Smeš me spomniti, seveda! Smem pa tudi jaz spomniti tebe, da sem ti nakazal mastne kvote za tale sestanek (*Kihne.*), in dokler ne dobim tega, za kar sem plačal, se bom šalil, kot me je živa volja!

Delodajalec (*se nasmehne in namigujoče pomežikne grbavcu*): No no, te »mastne kvote« so šle v dobrodelne namene. Unicef, Rdeči križ in podobno.

Bolnik (*se nasmehne in še bolj namigujoče/sarkastično odvrne*): Ah, saj res, kako bi lahko pozabil! Neverjetno, kako so zadnje čase »dobrodelne akcije« podobne novim avtom! (*Pomežikne in za tem kihne.*)

(*Spogledata se in se prav nesramno in čisto tako, če ne še glasneje, zasmejeta.*)

Delodajalec: Prav, prav. Pokramljala sva, malo sva se pošalila, zdaj pa menim, da si končno zaslužiš slišati ta tvoj »briljantni« načrt.

Bolnik:

Hitro začeto je dvakrat prijeto (*Se pripravi, da bo kihnil, a se premisli.*), kot ljudje radi pravijo, haha.

Delodajalec: Pravijo, že pravijo. Haha, zelo duhovito. Mi lahko zdaj končno poveš, zakaj sem moral vstati sredi noči?!

Bolnik (*vzdigne prst in odpre usta, povzdigne obrvi kot znamenje, da bo končno spregovoril, namesto tega na ves glas kihne*): Uf! Saj to kihanje ... me bo še pobralo ... (*Si obriše nos.*) Torej, kje sem ostal?

Delodajalec: Pravzaprav nisi rekel niti ene same besede!

Bolnik (*začuden*): Besede? O čem le?!

Delodajalec: O svojemu načrtu vendar!!! Saj veš, o mojstrskem načrtu, zaradi katerega si me zbudil sredi noči. O načrtu, zaradi katerega sva vdrla v ... »njegovo« hišo!

Bolnik: Ah, o tem načrtu! No, stvar je v tem, da ... da sem ga pozabil ... čisto po nesreči. (*Kihne.*)

Delodajalec: Po ... po ... pozabil?

Bolnik: Ja ...

Delodajalec (*zelo počasi se približa grbavcu*): Zbudiš me sredi noči, iz mene briješ norcaž in pozabil si, ZAKAJ!!! (*Zgrabi ga za vrat in ga začne daviti.*) Ti pesjan zakihan, ti ničvreden, umazan, grbav ... !!!

(*Sliši se premikanje kljuke in odklepanje vhodnih vrat. Oba se obrneta k njim in se brž skrijeta za mizo s svečami.*)

Delodajalec (*šepeta*): Kaj za vraga, mar nisi rekel, da ga ne bo?

Bolnik (*šepeta*): JA!

Delodajalec (*šepeta*): Mar mi nisi skorajda obljubil?!

Bolnik (*šepeta*): JA!

(Vrata zaškripajo in se odprejo, pri tem oba utihneta in se še bolj potuhneta za mizo. Skozi vrata zakoraka Smrt. S koso v roki se sprehodi od ene strani odra do druge.)

Smrt (*ko se sprehaja čez oder, si mrmra melodijo*): Hm hm hm, hm hm hm. (*Na drugi strani odra se ustavi in pogleda nazaj proti mizi.*) Hmm?

(Bolnik skoraj kihne, vendar mu Delodajalec sunkovito prekrije usta s svojo roko. Smrt nato skomigne z rameni in se odpravi za oder.)

Bolnik (*si oddahne*): Uf, mislim, da je nevarnost minila.

Delodajalec: Kateri idiot je spočel to mizo, da ima toliko lukenj! Prisežem, da sem začutil vosek na glavi, in zakaj sploh potrebuje toliko sveč?!

Bolnik: Sveč? Čakaj malo ... O ja, sveče! (*Navdušeno skoči izpod mize.*)

Delodajalec: Ja sveče so in kaj zdaj?!

Bolnik (*ga zagrabi za ramena*): Spomnim se načrta, saj veš, katerega!

Delodajalec: Tvoj načrt so ... sveče?!

Bolnik: Ne ... no ja, ampak niso le sveče. Naredila bova nekaj, kar še nikomur pred nama ni uspelo! Izigrala bova Smrt. (*Kihne.*)

Delodajalec: Ne ... to, to je nemogoče. Kako?

Bolnik: Jaz bom ... (*Se približa Delodajalcu in mu zašepeta prvi del načrta v uho.*)

Delodajalec: Oooohhh!

Bolnik: In ti boš ... (*Mu ponovno zašepeta del načrta v uho.*)

Delodajalec: Aaaahhh!

Bolnik (*vzklíkne*): In on bo ... (*Zašepeta mu zadnji del načrta v uho.*)

Delodajalec (*navdušeno*): Jaaa! To je tako nora ideja, da bi lahko še celo delovala!

Bolnik (*stopi do sveč in zamenja eno od visokih sveč za zelo nizko in skoraj že porabljeno*): Vse, kar Smrt potrebuje, je le en daljši dopust!

(Pokrijeta se s svojima črnima kapucama, stopita drug nasproti drugemu pred vhodna vrata in si sežeta v dlan ter ostro in usklajeno prikimata drug drugemu.)

Delodajalec: Mislim, da je to začetek čudovitega prijateljstva.

Bolnik (*kihne*): Mogoče pa res!

(Zakrita v svoja mračna deževna plašča stečeta skozi vrata, ki jih pustita odprta. Nato Smrt vstopi v sobo z druge strani odra.)

Smrt (*se popraska po glavi*): Hmmm? Prisegel bi, da sem jih zaprl!

(Smrt zakoraka proti vratom in jih zapre.)

Smrt (*obrne se naokoli, skomigne z rameni in zakoraka proti drugemu delu odra*): Hmmm, hmmm, hmmm. *(Pred koncem se ustavi in glasno reče.)* Čakaj malo!

(Smrt se sunkovito nagne proti majhni sveči in si jo ogleda z vseh strani, celo dvigne jo in jo pogleda od spodaj.)

Smrt: Hmmmm, zares čudno. *(Se zamisli in nato vzklikne.)* Upal sem, zares sem upal ... na toplo kopel, skodelico čaja, predvsem pa vsaj nekaj minut MIRU! Ampak vedno, prav vedno nekdo preprosto mora umreti!!! *(Prime se za čelo, vzdihne in malo tišje reče.)* No prav, saj si tega ni izbral sam, ko umreš, pač umreš. *(Nato iztegne roko proti desni strani odra in zavpije):* KOSA!

(Kosa poleti s strani, s katere je bila poklicana, ampak namesto da bi priletela Smrti v roko, odfrči mimo nje direktno na tla.)

Smrt (*zavije z očmi*): Oh! *(Skloni se in pobere koso, nato pa zakoraka proti vratom.)* Postani Smrt, so mi rekli, poklic je dober, so rekli! FEJ in FUJ! *(Reče prepojen s sarkazmom in besom, ko gre skozi vrata.)*

Akt 2

Kje je smisel v tistih svečah, kaj je grbavec šepetal Delodajalcu v uho, v koliko dneh bi lahko šimpanza naučili igrati klarinet? Vse to so vprašanja, ki si jih gledalci po vsej verjetnosti zastavljajo po prvem aktu, in prav je tako. Ta vprašanja spodbujajo zanimanje, ki bo ostalo, dokler ne dobijo odgovorov (na vsaj dve od treh podanih vprašanj). Prav v tem trenutku, ko se vse to sprašujejo, stoji na neki precej oddaljeni strehi čisto navaden dimnikar. Niti sanja pa se mu ne, da bo stanje njegove »navadnosti«
kmalu viselo na precej tanki nitki.

(Nov oder predstavlja streho, kjer Dimnikar z velikim užitkom čisti dimnike. Vrti se, pleše po strehi in skače od dimnika do dimnika; brez dvomov je to človek, ki uživa v tem, kar počne.)

Bolnikov glas (*glasno in odmevajoče*): AHM!

Dimnikar (*se ozre naokoli, saj ni nikogar, ki bi ta zvok spuščal. Nato skomigne in se loti naprej dela.*)

Glas (*glasno in odmevajoče*): AHM!

Dimnikar (*se ponovno ozre naokoli zaskrbljeno, nato se popraska po glavi, skomigne z rameni in se loti naprej dela.*)

Glas (*še glasneje in odmevajoče*): REKEL SEM: »AHMMM!«

Dimnikar (*skoči v zrak in se preplašen ozre naokoli*): Kaj, kdo je to rekel?!

Glas (*odmevajoče*): KDO MISLIŠ?!

Dimnikar (*nekoliko v zadregi*): Srčno upam, da ne dimnik ... pomisli no, kako neprijetno bi tole »najno« delo postalo. (*Napravi nekaj, kar je videti kot zelo prisiljen nasmešek.*)

Glas (*besno in odmevajoče*): NE, NISEM »PROKLET« DIMNIK! (*Po trenutku miru se predstavi.*) SEM GLAS TVOJE PODZAVESTI! (*Dramatično doda.*) U-HU-HU!

Dimnikar (*prijetno presenečen*): Res? Nisem vedel, da imam podzavesten glas. (*Se široko nasmehne.*)

Glas (*odmevajoč*): NO, TO JE LAHKO TVOJ SREČNI DAN, KAJTI IMAŠ GA.

Dimnikar (*v dvomih*): Ampak če si res moj podzavestni glas ... kaj počneš tu zunaj?!

Glas (*odmevajoč, v zadregi*): AMM ... NOO ... BI PTICO VPRAŠAL, KAKO LETI?

Dimnikar: Dvomim, da bi mi odgovorila ...

Glas (*odmevajoč*): NO, VIDIŠ!

Dimnikar (*sledi trenutek tišine, zamisli se, nato vzklikne*): Pa si res moj podzavestni glas!

Glas (*odmevajoče, skoraj šaljivo*): TI PA SI DVOMIL O MENI!

(*Dimnikar skomigne z rameni in nadaljuje s čiščenjem dimnikov.*)

Glas (*odmevajoč*): KAJ ZA VRAGA PA POČNEŠ?!

Dimnikar: Svoje delo. Saj sem vendar dimnikar!

Glas (*odmevajoč*): SAJ ČIŠČENJE DIMNIKOV JE VERJETNO STRAŠNO DOBRO PREGANJANJE ČASA ... AMPAK SE TI NE ZDI, DA BI LAHKO POČEL KAJ

»ZABAVNEJŠEGA«?

Dimnikar: Ne vem, no, meni je kar zabavno. *(Za trenutek se razprostre tišina, Dimnikar zamišljen pogleda v dimnik in odvrne.)* Kaj bi lahko bilo zabavneje?

Glas *(odmevajoč):* KAJ PRAVIŠ NA TO, DA BI SE VRGEL S STREHE? RECIVA NA GLAVO, ZA DOBRE STARE ČASE.

Dimnikar: Ampak ... mar se ne bi s tem resno poškodoval ... morda celo ubil?!

Glas *(odmevajoč):* NA ... NOGE??

Dimnikar *(zgrožen):* Nikoli več ne bi hodil!

Glas *(odmevajoč):* DAJ NO! VSI, KI SO »KUL«, TO POČNEJO. BI TI LASTNA PODZAVEST LAGALA?

Dimnikar *(se popraska po glavi):* No ... tudi to je res. Ampak še vedno nisem prepričan, da je to »skakanje s streh« dobra ideja.

Glas *(odmevajoč):* PRAV, PRIZNAM TI, BARANTANJE TI NI PRAV NIČ TUJE. CENO SEM KAR POŠTENO SPUSTIL, A ZDAJ SVA DOSEGLA TOČKO, KJER SE JE SKORAJDA NE DA VEČ. NE BOM TI LAGAL. VEŠ, KAJ DELAŠ, IN RAVNO ZATO TI PONUJAM PONUDBO VSEH PONUDB!

Dimnikar: In kakšna je ta ponudba?

Glas *(odmevajoč):* NE BOŠ SKOČIL S STREHE. NAMESTO TEGA SE BOŠ LE PRIJEL ZA ROB IN SE SPUSTIL DOL. TO JE MOJA ZADNJA PONUDBA, VZEMI ALI PUSTI.

Dimnikar *(dvomeče):* Ta ponudba ... *(Vzklíkne.)* pa res ni od muh!

Glas *(odmevajoč):* TOREJ SPREJMEŠ?!

Dimnikar: Bil si več kot pošten, in kdo sem jaz, da bi se prepiral z logiko?

Glas *(odmevajoč, zadovoljen):* POTEMTAKEM PA TE BOM KAR PUSTIL K DELU, IMAM NAMREČ NEKAJ OPRAVKOV ... *(Kihne, se hitro in v naglici popravi.)* PODZAVESTNIH OPRAVKOV, SE RAZUME. SAJ VEŠ, KAKO SMO GLASOVI VEDNO ZAPOSLENI *(Zelo neprepričljivo.)* HA HA!

(O »podzavestnem glasu« ni ne duha ne sluha. Dimnikar se počasi odpravi proti robu strehe in se še previdneje spusti. Zdrsne mu na robu, a se zadnjo sekundo ujame za žleb. Medtem pa se na odru pojavi Smrt s svojo koso v rokah, počasi se brez besed kot meгла premika proti Dimnikarju, le-ta pa ga sploh ne opazi.)

Dimnikar *(vzdihne, presenetljivo umirjen):* Žena mi je rekla, nikar ne poslušaj svoje glave ... Pa sem jo poslušal? *(Zapre oči, vztrajno pritrdi.)* Ne, seveda, da ne!

(Smrt zelo obzirno prikima. Poprime svojo koso z obema rokama in zavrti ramena v znak pripravljenosti za akcijo ... ali pa ogrevanja za akcijo ... ali pa ga je samo zeblo in se je želel pogreti. Poanta je, da je bil pripravljen na svoj del.)

Dimnikar *(iz žepa povleče kasetni opomnik, pritisne na gumb za snemanje glasu):* Opomnik številka 27: Danes me je ... »nategnila« moja lastna podzavest. Naslednjič, ko ti glas v glavi reče: »Hej, veš, kaj bi bila dobra ideja?« *(Vzame si dramatični premor, za trenutek pomisli.)* ... vzemi zalet in se z glavo zaženi v najbližji dimnik.

(Smrt medtem spusti koso do tal le z eno roko, z drugo roko se začudeno popraska po lobanji. Ko Dimnikar konča s svojim opomnikom, Smrt ponovno poprime svojo koso in glavo premakne v levo in desno, že spet kot znak ogrevanja za akcijo.)

Dimnikar *(počasi že spusti kasetni opomnik nazaj v žep in se začne pačiti v znak groze in strahu; zelo hitro se neha pačiti in vzklikne):* Oh, saj res! *(Ponovno izvleče kasetni opomnik iz žepa, pritisne gumb):* Razen če podzavestni glas želi, da se z glavo zaletiš v najbližji dimnik. V tem primeru definitivno NE naredi tega.

(Ko Dimnikar ponovno prične s svojim »zabušavanjem«, Smrt zavije z očmi in se dolgočaseno usede na tla.)

Dimnikar *(v kasetni opomnik):* To bo vse.

Smrt *(skoči pokonci, zavpije):* Končno!

Dimnikar *(zavpije):* Kdo to pravi, je kdo tam zgoraj?!

Smrt *(zelo dramatično, z globokim glasom, dramatičnost se stopnjuje):* Jaz sem vlak le z eno postajo, usodna tehcnica in edina reč, ki je bila, je in tudi vedno bo gotova. Jaz sem pastir končne paše. Veslač, čigar čoln potuje le naprej in nikoli nazaj ...

(Dimnikar že odpre usta, saj je prepričan, da je Smrt končal s svojim govorom, a ni tako.)

Smrt: Jaz sem veliki zbiratelj peščenih ur in sveč, tako velikih kot malih. Kot je tisti prvi trenutek, ko se otrok rodi, sem jaz zadnji trenutek, ki ga starec doživi. Ko mesec se zvečer rodi, jaz sem tisti, ki, dan za dnem, sonce usmrti. Pravijo mi Smrt *(Se bahavo podrgne po prsnem košu.)*, nočem te plašiti, ampak sem precej znan.

(Dimnikar zasmrči.)

Smrt *(razburjen):* Kakšna predrznost! Saj nisi slišal niti ene same besede tega, kar sem rekel!

Dimnikar *(se zbudi in raztreseno odgovori):* Oprostite mi, manjka mi spanca, to je vse. *(Po trenutku tišine.)* Kako ste rekli, da vam je ime?

Smrt: Jaz sem vlak z le ...

Dimnikar *(ga prekine):* Glejte, življenje mi visi na nitki ...

Smrt (*očitajoče*): Pravzaprav ti visi na žlebu.

Dimnikar (*živčno, zelo hitro*): Se opravičujem, ampak res nimam časa za to! Mi boste pomagali ali ne?!

Smrt: Na žalost je to nemogoče. Smrt je edina reč na tem svetu, ki je enaka za vse. Vsak nekega dne umre, celo inštruktor baleta.

Dimnikar (*zastoka*): Ampak jaz nisem noben inštruktor baleta! Le dimnikar sem!

Smrt: Dim – ni – kar?

Dimnikar (*sarkastično, obupano*): Ti »zgledam« kot inštruktor baleta?!

Smrt (*zaprepaden*): Ampak na sveči je pisalo ... »inštruktor baleta« je pisalo, prisegel bi (*Začne iskati po žepu svečo*).

Dimnikar: Dimnikar sem, »PROKLETO«!!!

Smrt (*se zamisli*): Hmmm ... (*Dvigne prst kvišku v znak ugotovitve.*) Potemtakem pa ti lahko pomagam!
(*Smrt odvrže koso in pomaga Dimnikarju zlesti nazaj na streho.*)

Dimnikar (*si oddahne*): Uf! Za trenutek sem že mislil, da me boš pustil viseti.

Smrt: Tvoj čas še ni napočil, dimnikar.

Dimnikar: Ja ... pa res (*Popolnoma pozabi, da je Smrt še zraven in nadaljuje s čiščenjem dimnikov. Med drugim si začne žvižgati poskočno melodijo*).

Smrt: Hmmm, ja! Res je, kar ljudje pravijo.

Dimnikar: Mar res? In kaj bi to bilo?

Smrt: »Hvala se po cesti vala!«

Dimnikar (*premišljeno in previdno nadaljuje*): Mar ni pregovor »Hvala se pod mizo vala«?

Smrt: Če bi ga poznal tako dobro kot jaz, bi vedel, da se je po cesti valjal. (*Trenutek tišine.*) Na njegovo nesrečo sem ga tako tudi spoznal.

Dimnikar: Valjanje po cesti morda res ni dobra ideja.

Smrt: Skoraj tako neumna je kot skakanje s streh.

Dimnikar (*skomigne z rameni, se nasmehne*): Dimnikar sem, padci s streh so ... del poklica. (*Se popraska po glavi.*) Oprosti mi za neprijetnosti, ki sem ti jih morda povzročil.

Smrt (*odvrne z zamahom roke*): Opravičila niso potrebna. Verjemi ali ne, ampak nisi prvi, ki se je vrgel s strehe, in tudi zadnji ne.

Dimnikar (*zamišljeno pogleda proti žlebu*): Svet bi bil lepši, če bi se manj ljudi vrglo s streh ... vsaj malo lepši.

Smrt (*počasi, zasanjano*): Svet ne bi bil prav nič lepši, le malo polnejši bi bil.

(*Dimnikar že odpre usta in želi spregovoriti, ko Smrti zazvoni telefon v žepu.*)

Smrt: Se opravičujem, ampak tale klic moram nujno opraviti. (*Se javi na telefon.*) »Hej hej, veliki S tuki, kaj dogaja?« (*Se pogovarja po telefonu.*) Ja ... ja ... Seveda, se razume! ... Ampak, kaj pa? ... Ja? ... Ah, saj res! ... Ne skrbite, že prihajam. (*Odloži telefon, ga pospravi v žep.*)

Dimnikar: Zakaj pa Smrt potrebuje telefon?

Smrt (*se zazre v Dimnikarja*): Oh, že vidim! Samo zato, ker sem dva metra visoka antropomorfična personifikacija, naj ne bi imel prijateljev??

Dimnikar: No ... Samo zdelo se mi je, da ...

Smrt (*sikne*): No, pa se ti je narobe zdelo!

(*Sledi daljši trenutek tišine.*)

Dimnikar (*previdno*): Torej ... sem prav slišal, moraš oditi?

Smrt (*vzdihne*): Na žalost je tako. (*Doda kot pojasnilo.*) Nenehno potovanje iz kraja v kraj je del poklica.

Dimnikar: Na svidenje, gospod ...

Smrt (*dramatično*): Jaz sem vlak z le en ... (*Se popravi, nedramatično.*) Ahm, lahko mi rečeš kar Smrt. (*Po trenutku doda.*) Na svidenje, dimnikar.

(*Smrt nato zakoraka proti stopnicam. Pred njimi se ustavi in iztegne roko.*)

Smrt (*zavpije*): KOSA!

(*Kosa poleti mimo njegove roke in pade čez rob strehe.*)

Smrt (*zavije z očmi, jezno zavzdihne, besno zakoraka dol z odra*): Prav, bom šel pa peš! »Prokleta« palica šegava, stara veja »zarukana«!

(*Dimnikar pogleda proti občinstvu, skomigne z rameni in nadaljuje s čiščenjem dimnikov.*)

Akt 3

Mnogi bi se strinjali, da ima življenje dokaj čuden smisel za humor ... Obstajajo celo tisti, ki bi ga (če bi življenje bilo oseba) z veseljem povabili na »pošteno

mikastenje». A obstaja smrt, znana tudi kot razlog, da si ljudje rečejo: »Hej, mogoče pa tole življenje le ni tako slabo«. Odkrito povedano se mnogi bojijo smrti, saj jo le redki zares dobro poznajo. V resnici pa Smrt kot oseba ni nič kaj bolj drugačen od tebe ali mene. Tako kot mnogi ne mara svojega poklica, poje pod tušem in gleda smešne videoposnetke o mačkah na internetu ... in kot vsak izmed nas lahko tudi Smrt izgubi poklic.

(Delodajalčeva pisarna je zelo urejena in bogato opremljena. Delodajalec v njej živčno »mašira« od svoje mize do vrat in nazaj. Tajnica, ki ji je zaradi nobenega posebnega razloga ime Veronika, vstopi v pisarno s kartotekami v rokah.)

Delodajalec (besen): »Prokleta«, Veronika, kod si hodila, na Čopovo po sendvič?!

Tajnica (vljudno): Veste, da ne bi, gospod.

Delodajalec: Zakaj pa si potem potrebovala 20 minut za neke uboge kartoteke?!

Tajnica (vljudno): To niso kar navadne uboge kartoteke, gospod.

Delodajalec: Vem, vem. To so »njegove« kartoteke. Ravno zato pa bi lahko bolj pohitela!

Tajnica (vljudno): Avtobus je zamujal, gospod.

(Sledi trenutek tišine, izmenjanih je nekaj pogledov.)

Delodajalec:

Kartoteke so vendar v spodnjem nadstropju ...

(Sledi trenutek tišine, izmenjanih je nekaj nelagodnih pogledov.)

Delodajalec: Ah, saj je vseeno! Pomembno je, da si mi jih končno dostavila. *(Zakoraka proti vratom, pogleda skozi špranjo, reče zaskrbljeno.)* Je že prišel?

Tajnica (vljudno): Da, gospod. Čaka v čakalnici, tako kot vsi ostali, gospod. Kakor kaže, bo še kar lep čas čakal ... *(Hitro doda.)* gospod!

Delodajalec (zaskrbljen vzdihne): Uf! Rad bi samo čim prej opravil s tem.

Tajnica (vljudno): Ste zaskrbljeni, gospod?

Delodajalec (jo pogleda, zavpije): Seveda, da sem zaskrbljen, »prokleta«! Si ti že kdaj morala odpustiti Smrt?!

Tajnica (vljudno): Ne, gospod, saj to ni moje delo, gospod.

Delodajalec: Ja, no ... saj to vem. *(Se zamisli in doda.)* So kartoteke vse na mestu? *(Se usede na svoj usnjeni stol.)*

Tajnica (*malo manj vljudno*): Se razume, šefe!

Delodajalec (*jo zaprepaden pogleda*): Veronika ... se ti mal zajebavaš z mano?!

Tajnica (*vljudno*): Vedno pravim le »gospod«. Zdelo se mi je, da bi poskusila kaj novega ...

Delodajalec: Poskusila? ... Pa, Veronika, nooo, saj te vendar ne plačujem za take »budalaštine«! Raje opravi svoje delo in pojdi še enkrat skozi kartoteke ... (*Vzdihne.*) Ne morem si privoščiti napak, vsaj pri njem ne.

Tajnica (*vljudno, razočarano*): Da, gospod.

(*Tajnica pograbi kartoteke in zapusti pisarno z druge strani.*)

Delodajalec (*se ozre proti vratom, zamišljeno*): Le kaj počne tam zunaj?

(*Smrt se prikaže, kjer je tajnica zapustila pisarno. Počasi se približa Delodajalcu in ga začne masirati po ramenih.*)

Delodajalec (*miži, sproščeno*): Uf Veronika, ti pa veš, kako razvedriti moškega!

(*Smrt se igrivo nasmehne.*)

Delodajalec (*vzburjeno*): Ta preciznost ... in ta eleganca! Na koncu se vse skupaj zmeša v eno – ženska nežnost.

Smrt (*sam pri sebi*): Ženska nežnost?? (*Se na glas razburi, preneha z masiranjem.*) ŽENSKA NEŽNOST!?

Delodajalec (*prestrašeno*): Veronika?!

Smrt (*užaljeno zamrmra*): Ženska nežnost ... (*Se zamisli.*) Hmm, seveda, bi to lahko bila pohvala ...

(*Smrt se usede.*)

Delodajalec (*jecljaje*): Kako za vraga si se tako pojavil??!

Smrt: Poklicali ste me sredi dela ...

Delodajalec: Sem.

Smrt: ... javil sem se.

Delodajalec: Si.

Smrt: Rekli ste, naj pridem ...

Delodajalec: Sem.

Smrt: ... prišel sem.

Delodajalec (*se ga nagleda*): Si!

Smrt: Za vaše dobro, gospod delodajalec, upam, da imate tehten razlog.

Delodajalec: Morda si res znan po tem, da opravljaš delo na najvišjem nivoju, ampak nisi pa edini, ki jemlje svoje delo resno. (*Vzame kartoteko, vzame ven kos papirja in ga porine po mizi proti Smrti.*) Moji razlogi, kot boš videl, so na žalost še kako tehtni.

Smrt (*pograbi kos papirja, zelo hitro prebere, umirjeno reče*): Razlogi so res na mestu. Tehtnost pa je ... vprašljiva.

Delodajalec: Vprašljiva?!

Smrt (*reče, kot da je samoumevno*): Se razume!

Delodajalec: Ampak napravil si napako! Tako piše v kartoteki, mar sem kaj spregledal?!

Smrt: O ne, kar pravite, je popolna resnica. Ampak napake so nekaj, do česar preprosto pride. Zapisane so na velikem kolesu usode, in ko se ta začne kotaliti, ga je pošteno težko ustaviti.

Delodajalec: Pri navadnih poklicih to ne bi bilo daleč od resnice. Pri tako pomembnem delu, kot je smrt, pa je vsaka napaka huda grožnja za našo družbo.

Smrt (*z globljim glasom kot po navadi*): Smrt sem, že odkar je bil poklic ustvarjen, in v vsem tem času nisem napravil niti ene same piškave napake! (*Doda.*) No, do zdaj ...

Delodajalec: Ravno v tem je problem, PRE-dolgo opravljaš svoj poklic.

Smrt: Kaj namigujete?!

Delodajalec (*zadržano*): Te zadeve niso nikoli lahke, ampak moram te odpustiti. Ne razumi me narobe, nič osebnega ne mislim ... le svoj posel opravljam.

Smrt (*razburjeno*): Ampak jaz sem vendar Smrt, eden in edini!

Delodajalec (*sočutno, iskreno*): Nihče ni maral tvojega posla, a vseeno si ga opravljal zato, ker si ga moral. (*Vztrajno.*) A tudi jaz imam posel in tudi jaz imam dolžnost, ki je marsikdo ne mara. Pa vendarle jo moram opravljati!

Smrt (*besno*): Kdo bo opravljal moje delo, če me odpustiš?! Nikogar ni in vi to veste! Oh, še predobro veste!

Delodajalec (*umirjeno*): Kdo se bo že našel.

Smrt (*besno*): In kaj za vruga naj počnem jaz?! Saj ničesar drugega ne znam!

Delodajalec: Zaradi mene lahko postaneš dimnikar, samo Smrt ne moreš biti več. Prestar si za to delo in napake so nekaj, česar si res ne moremo privoščiti!

(Smrt vstane in v tem trenutku se razprostre mrtvaška tišina. Nato se Smrt obrne in zakoraka proti vratom.)

Delodajalec: Kosa pride z delovnim mestom! Prosil bi, da mi jo izročiš.

Smrt (poprime koso): Tako ali tako me nikoli ni poslušala. *(Vrže koso.)* Vzemite jo in veliko sreče ubogi duši, ki ji bodo pravili Smrt!

(Smrt odvihra s pisarne in dol z odra. Delodajalec poprime svileni robec in si obriše znoj s čela. Nato Smrt prikoraka nazaj v pisarno.)

Smrt: Kaj pa, če lepo prosim?

Delodajalec: Oprosti, tako pač mora biti.

Smrt (zarjove): Prav, potem pa grem!!!

(Smrt besno zakoraka iz pisarne in dol z odra. Delodajalec si ponovno obriše znoj s čela. Smrt ponovno vstopi v pisarno.)

Smrt (v zadregi): Majčken problem. Denarnico sem pustil doma. Bi mi lahko posodili denar za taksi?

Delodajalec (prijazno): Vsekakor!

(Delodajalec odpre denarnico, izvleče nekaj bankovcev za taksi in jih izroči Smrti. Izmenjata si tople poglede.)

Smrt (prijazno): Hvala, na vas se zares lahko zanesem.

Delodajalec (skromno): Se razume.

Smrt (besno): Prav, zdaj pa zares grem in ne boš me več videl!!!

Delodajalec: Torej poker v četrtek odpade?

Smrt (besno): Hmmm ... No prav, vidiva se samo še v četrtek na pokru. Ampak potem pa NI-KO-LI VEČ!

(Smrt še zadnjič odvihra z odra. Delodajalec pa se izmučen sesede na svoj stol in vzdihne.)

Akt 4

Družinske večerje so pri marsikateri hiši že tako pogost pojav, da bi jim lahko rekli že kar »tradicije«. Celotna družina se zbere za mizo, sledi preplet zanimivih (pa tudi manj zanimivih) pogovorov in slastne (včasih tudi manj slastne) hrane. Sama kvaliteta tega dogodka pa je v večini odvisna od družine, kar še posebej velja za Dimnikarjeve, ki so, kot so jih sosedje opisali, »neznosna tolpa nevzgojenih šimpanzov« (seveda so to storili zelo potihoma, saj niso želeli užaliti nobenega pravega šimpanza). A niti sosedje niso mogli predvideti, da bo prav na ta večer družino Dimnikar obiskal zelo poseben gost.

(Dimnikarjeva žena (kosmat debel moški, našemljen v žensko) je pripravila božansko večerjo, Dimnikar in njegov sin (zdravnik) pa zamujata. Gospa Dimnikar zaskrbljeno hodi gor in dol po kuhinji. Vhodna vrata se odprejo in skozi prikoraka sin.)

Ga. Dimnikar *(s kuhalnico v roki)*: Sin, kod si hodil?! Bolje zate, da mi ne lažeš, nisi še prestar, da te s kuhalnico premikastim!

Sin: V bolnišnici so me prosili, da ostanem malo dlje. Sicer bi odklonil, ampak imamo novega pacienta, ki ...

(Mati odkima, saj se ji zgodba zdi izmišljena. Sin le vzdihne, naredi korak naprej in se skloni, tako da ga mama nekajkrat udari s kuhalnico po zadnjici. Nato se odpravi proti mizi, kjer se v tišini usede.)

Ga. Dimnikar *(nemirno hodi dol in gor po kuhinji, nemirno)*: Kod za vraga hodi tvoj oče?

Sin *(skomigne z rameni)*: Verjetno je na kakšni strehi. Dimnike čisti, saj veš.

Ga. Dimnikar *(besno)*: O čisti, pa še kako čisti. Svoje grlo v gostilni! *(Močno poprime po kuhalnici.)*

Sin *(začudeno)*: Zakaj bi šel v gostilno?! Saj vendar nima nobenih prijateljev! *(Se popravi.)* No, razen dimnikov.

(Vrata se odprejo in skozi prikoraka Dimnikar, malo ga zanaša.)

Ga. Dimnikar *(razjarjeno)*: NO, da slišim!

Dimnikar: Joooj, res ne boš verjela, kakšna grozna reč se mi je pripetila! Zelo temno je bilo in očitno sem izstopil iz avtobusa na napačni postaji. Kakšna sreča, da sem se znašel točno tam, kjer so me najbolj potrebovali ... *(Za trenutek pomisli.)* ... v živalskem vrtu!

Sin: Živalskem vrtu?!

Ga. Dimnikar: Živalskem vrtu?!

Dimnikar (*prikima*): Živalskem vrtu!

(Žena ga sumničavo pogleda, Dimnikar pa se na to kaj kmalu zbegano odzove.)

Dimnikar: Očitno nisem bil edini, ki ga je tema zmedla, kajti na cesti sem zapazil ranjeno žirafa! Uboga revica je verjetno ušla iz svoje ograde ... in po vsej verjetnosti je bila del hude prometne nesreče. *(Po trenutku tišine.)* Predraga žena, pred tabo stoji junak večera. Jaz sem bil tisti, ki je ubogo žival rešil pred gotovo smrtjo! *(Se ponosno postavi.)*

Ga. Dimnikar (*sprva ga gleda zaprepadeno, nato pa odvrže kuhalnico in srečno reče*): Vedela sem, da imaš dober razlog, vedno ga imaš! *(Ga objame, nato zavoha njegov zadah.)* Zakaj pa ti iz ust smrdi po alkoholu?!

Dimnikar (*se usede za mizo in požrešno pograbi pribor*): Žirafi sem moral dati umetno dihanje ... očitno se je revica napila v kakšni gostilni. Saj veš, kako pravijo, da se večina prometnih nesreč zgodi zaradi alkohola. *(Po trenutku spogledovanja doda.)* No, bomo jedli ali ne?

Ga. Dimnikar (*pograbi piščanca in ga prinese na mizo*): O ja! *(Odločno.)* Zdaj nas pa prav nič več ne zmoti.

(Vsi se posedejo za mizo in si pričnejo nalagati hrano na svoje krožnike. Ko ima vsak dovolj hrane, se nenadoma spogledajo in si istočasno prikimajo. Ravno ko bi pričeli jesti, pa nekdo zelo glasno potrka na vrata. Vsi se ustavijo in se zaprepadeno zazrejo v občinstvo. Nato vsi naenkrat skomignejo z rameni in spet začnejo jesti. A preden hrana doseže njihova usta, jih ponovno zmoti glasno trkanje.)

Ga. Dimnikar (*besno*): Ah pejt u »rt«*!

* »Rt« kot slengovski izraz za besedo »rit« oziroma »zadnjico« in ni mišljen kot tip obale (npr. »Rt dobrega upanja«).

(Dimnikar vstane, odloži pribor in odkoraka do vhodnih vrat.)

Dimnikar: Kdo pa trka?!

Smrt: Lahko bi mi rekel ... »stari znanec«.

Dimnikar: Lahko bi ti rekel, »da pojdi proč«! *(Se že obrne proč.)*

Smrt (*otožno*): Nikamor drugam nimam iti.

Dimnikar (*se obrne nazaj proti vratom*): Nimaš nobenega prijatelja?

Smrt: Vsakega sem le enkrat spoznal. Kaj češ, moj poklic je tako zahteval.

Dimnikar: In družina? To pa zagotovo imaš!

Smrt: Morda sem jo imel. Že dolgo, res dolgo časa nazaj.

Dimnikar (*sam pri sebi*): Biti čisto sam na tako lep večer je res strašna stvar ...

(Dimnikar odpre vrata in noter prikoraka Smrt.)

Smrt (*se prikloni*): Iskreno se vam zahvaljujem za vašo dobroto, gospod Dimnikar!

Dimnikar (*si prikima, malo pomisli*): Pridi, predstavil te bom družini.

Smrt: Sijajno!

(Dimnikar naredi nekaj korakov proti jedilni mizi, Smrt mu sledi.)

Dimnikar (*ceremonialno*): Predraga družina, danes imamo na družinski večerji posebnega gosta!

(Ga. Dimnikar poprime za kuhalnico.)

Dimnikar: Ni imel kam drugam iti, zato sem mu ponudil mesto za našo mizo. Navsezadnje nočemo človeka pustiti samega na tako lep večer, mar ne?

Sin (*posmehljivo*): Hej, mogoče je pa žirafa prišla na obisk, haha.

Ga. Dimnikar (*neučakana*): Koga si tokrat pobral s ceste, samo povej nam že.

Dimnikar: Predraga družina, z veseljem vam predstavljam Smrt!

Smrt (*stopi iz ozadja*): Dober večer vsem!

(Obema za mizo se odebelijo oči, zazreta se v dva metra visoko antropomorfično personifikacijo in ostaneta popolnoma brez besed. Gospe Dimnikar še celo kuhalnica pade iz rok.)

Smrt (*se usede za mizo, prelomi neprijetno tišino*): Uradno nisem več »Smrt« ... samo tako, da veste.

Dimnikar (*se usede za mizo, vzdigne prst v zrak*): Potemtakem pa potrebuješ novo ime!

Smrt (*se popraska po glavi*): Ah, »ime«! Pozabil sem, kako vi smrtniki radi poimenujete vsak kamen in vsako lužo, na katero naletite. Ampak imena so za minljive reči, za umrljive reči ... in preden se zaveš, služijo le kot spomin na vse, kar je včasih bilo.

Dimnikar (*se ozre po obrazih svoje družine*): No, saj o tem se nam ni treba pogovarjati zdaj. Veliko preveč truda je šlo v to večerjo in »prokleta« škoda bi bila, če bi šla v nič!

(Dimnikar pograbi pribor, reče dober tek in prične jesti. Drugi člani družine izmenjajo nekaj zbeganih pogledov in vsak potihoma zamomlja dober tek. Smrt pa si zaviha rokave in na ves glas reče DOBER TEK s svojim običajno globokim glasom. Po nekem času, ko vsi pojedjo svojo hrano, se ostali člani družine malo bolj opogumijo.)

Sin (*si obriše usta*): Torej, gospod Smrt! Povejte nam, s čim se ukvarjate.

Smrt: Lahko bi ti povedal, ampak za to bi moral umreti.

Sin (*poln lažnega zanimanja*): Aha, torej nekakšna tajna služba, bi rekel!

Smrt (*se zamisli*): Hmmm ... Lahko bi temu nekako tako rekli. (*Pograbi kozarec in naredi požirek vina.*)

Dimnikar (*obrazloži, prikima*): Smrt (*Pokaže na Smrt.*) je antropomorfična personifikacija!

Sin (*sumničavo*): Kako pa sta se z mojim očetom spoznala?

Smrt: Nekaj časa nazaj sem spoznal njegovega očeta. Tako rekoč bi me lahko šteli za »starega družinskega prijatelja«.

Sin (*razburjen*): Poznal si mojega deda, ha! Zanimivo, nikoli te ni omenil.

Smrt: Recimo le, da »ni dobil priložnosti«.

Dimnikar (*sinu*): Bodi no malo prijaznejši, vselej je »stari družinski prijatelj« (*Se nasmehne proti Smrti. Nato se obrne k sinu.*) Raje nam povej kaj o tistem novem pacientu, ki ga imate v bolnišnici.

Sin (*se ozre naokoli po mizi s ponosnim, a skromnim nasmehom*): Če že vztrajate! (*Poprime kozarec z vinom.*) Bil je čisto navaden dan v bolnišnici, nič kaj drugačen od vsakega drugega ... dokler ga niso pripeljali, nekega bogataša od-bog-ve-kod. (*Rahlo zmedeno.*) Ne spomnim se natančno imena, le da je bil nekakšen inštruktor baleta.

(*Smrt in Dimnikar se spogledata s prav začudenima izrazoma na obrazih.*)

Sin (*dramatično*): Najzanimivejši del šele pride! (*Počaka, da vsi zbrano poslušajo, nato nadaljuje.*) Pri njem smo pred nekaj dnevi odkrili popolnoma novo bolezen ... neozdravljivo bolezen!

Dimnikar (*začudeno*): Neozdravljivo bolezen?!

Smrt (*začudeno*): Neozdravljivo bolezen?

Ga. Dimnikar (*zaničujoče*): Neozdravljivo bolezen ...

Sin (*nelagodno pogleda svojo mater*): Je kaj narobe?!

Ga. Dimnikar (*hladno*): Ti že veš!

Sin (*na robu z živci*): Ne vem, če vem. Zato mi kar lepo povej!

Ga. Dimnikar (*besno, žaljivo*): Lahko bi si priskrbel lep in ugleden poklic kot tvoj oče. Ampak ne, ti si preprosto moral postati »zdravnik«!

Sin (*užaljen*): Pač sem se odločil, da bom zdravnik. Pač nismo vsi bili narejeni za dimnikarje!

Ga. Dimnikar (*hladno*): Meni ni to prav nič všeč, fuj! (*Vstane in začne odnašati krožnike ter pladnje z mize.*)

Smrt: Meni se je zdelo zanimivo.

Sin (*začuden*): Mar res?

Smrt: Hmm, mislim, da. (*Naredi požirek vina.*) Vseeno pa se motiš.

Sin (*zmeden*): Glede česa?

Smrt: Vsaka bolezen je ozdravljiva. Samo vprašanje časa je, kdaj se bo našlo zdravilo.

Sin (*jezno*): Že razumem. Zdaj mi boste pa kar vsi očitali in pametovali! (*Vstane od mize.*) Mislim, da imam dovolj te družinske večerje. (*Zakoraka proti vratom, preden jih zaloputne za sabo, reče*) Na svidenje!

Smrt (*zamišljeno*): Hmmm ... Nekatera jabolka ... pač padejo daleč od drevesa.

(Kar na lepem je edina stvar, ki se sliši, le tiktakanje ure. Tiktakanje je vedno glasnejše in vedno počasnejše. V tem času gospa Dimnikar pospravi mizo in se sesede na rdeč naslanjač, za mizo pa ostaneta ob pozni uri le še Dimnikar in Smrt.)

Smrt (*odkrito*): Čas je, Dimnikar, da ti razkrijem pravi razlog za tale obisk.

Dimnikar: Zdelo se mi je, da nisi prišel le zaradi dobre družbe. (*Mu prikima.*) Vsekakor, povej.

Smrt (*po trenutku tišine*): Rad bi ... postal dimnikar, če bi me sprejel kot vajenca.

Dimnikar (*si oddahne*): Uf! Za trenutek sem že mislil, da si prišel pome. (*Si obriše znoj s čela.*) Ampak zakaj bi postal dimnikar? Verjetno kot Smrt zaslužiš veliko več kot katerikoli dimnikar.

Smrt: Saj sem ti rekel, da nisem več Smrt. To delo so mi odvzeli.

Dimnikar: Si resno misliš?! Bil sem skoraj prepričan, da se šališ!

Smrt: In jaz sem bil skoraj prepričan, da si inštruktor baleta ... vsak se nekoč zmoti.

Dimnikar (*vprašujoče*): Ampak to še vedno ne pojasni, zakaj bi bil dimnikar.

Smrt: Vsak, ki sem ga kadarkoli spoznal, je ali na smrtni postelji ali pa že nekaj metrov pod zemljo. Ne poznam nobenega peka, nobenega kmeta, ne odvetnika, ne učitelja in sploh ne kakega inštruktorja baleta ... poznam pa dimnikarja in to je dovolj!

Dimnikar: Nisem prepričan, da je to dobra ideja. Pomisli, koliko ljudi lahko reče, da se je družilo s Smrtjo in še živi.

Smrt: Celoten koncept smrti je, da *nisi živ*.

Dimnikar: Natančno o tem govorim. Imam čudovitega sina, imam poklic, v katerem uživam, in imam ljubečo ženo ... *(Pomisli in se popravi.)* občasno ljubečo ženo. Kar želim povedati, je, da imam kar lepo življenje, zakaj bi ga tvegalo?

Smrt: Življenje, ki ga imaš, je lepo, zares. A življenje, ki ga ponujam jaz, je večno. *(Izpod svojega črnega ogrinjala povleče zlato kuverto.)*

Dimnikar: In karkoli je v tej kuverti, naj bi mi dalo večno življenje?

Smrt: Hmmm ... *(Prikima.)* Ko sem nazadnje pogledal, je bilo tako.

Dimnikar: Nobena količina zlata mi ne bo pomenila toliko, kot mi pomeni moja družina, in en sam umazan dimnik mi pomeni veliko več kot večno življenje ... Vse, kar pravim, je, da ni vse dimnik, kar se sveti.

Smrt: Hmmm ... Ja! Mislim, da govoriš resnico. Ko sem te prvič spoznal, sem opazil, s kakšnim veseljem si opravljal svoje delo ... *(Vzdihne.)* nekaj, kar sam nikoli nisem mogel. Zato mi dovoli, da se popravim. Ne prosim te, da mi pokažeš, kako biti dimnikar. Prosim te, da mi pokažeš, kako biti človek.

(Sledi trenutek tišine.)

Dimnikar *(pomisli, resno odvrne):* Tri dni. Toliko časa ti dam, nič več in nič manj.

Smrt *(iztegne roko):* Nekaj posebnega si, Dimnikar, to preprosto vem!

(Sledi trenutek tišine in za trenutek se že zdi, kot da ne bo nič. Nato Dimnikar prikima, seže Smrti v roko, rokujeta se, luč nad njima ugasne in ura, ki je divje tiktakala med celotnim prizorom, se ustavi.)

Morda se ne bo nikoli vedelo, ali je Delodajalec mislil resno, ko je Smrti predlagal, da postane dimnikar. A Smrt je vzel njegove besede še kako resno in čisto slučajno je enega dimnikarja že poznal. Smrt je v njem videl človeka, ki zna živeti, čutiti in se zabavati pri poklicu – nekaj, česar sam nikoli ni bil zmožen. Nekaj, česar si je strašno želel že od nekdaj.

(Dimnikar in Smrt, ki je zdaj zamenjal svojo črno haljo za dimnikarsko opremo in velik klobuk, stojita na sredini strehe iz akta 2, oder sam pa je temu aktu identično postavljen. Prizor je osvetljen s toplo svetlobo, kar ponazarja vzhajajoče sonce.)

Dimnikar: Dobro si se uredil. Če ne drugega, boš vsaj lahko rekel, da si videti kot dimnikar.

Smrt: Ni ravno uniforma, na kakršno sem navajen ... ampak če kaj šteje, se tudi počutim kot dimnikar.

Dimnikar: Dobro, dobro! Napravil si prvi korak v širši svet.

Smrt (zamišljeno prizna): Hmmm, dojel sem, da si bil metaforičen ... na žalost nisem dojel prenesenega pomena.

Dimnikar (se zamisli): Ahm, no ... saj v bistvu je vseeno. Ni treba, da so dimnikarji metaforični, da bi znali čistiti dimnike, haha ... *(Potihoma si sam pri sebi reče.)* Čeprav pomaga ... *(Se obrne k Smrti.)* Vse, kar moraš vedeti, je, »kaj je dimnik«!

Smrt (brez čustev): Dimnik je navpična cev, namenjena odvajanju produktov, ki nastajajo pri zgorevanju, iz naprave za ogrevanje in njihovemu oddajanju v ozračje nad zgradbo.

(Dimnikar presenečeno, zadovoljno pokima. Odpre usta, da bi spregovoril, vendar Smrt nadaljuje.)

Smrt (brez čustev): Znotraj dimnikov je nameščen eden ali več vertikalnih prehodov, ki se imenujejo dimovodi. Vsaka naprava, priključena na dimnik, potrebuje svoj lastni dimovod. Dimnik, izdelan iz opeke, ima lahko več dimovodov, medtem ko imajo kovinski dimniki v svoji notranji cevi samo en dimovod ...

Dimnikar (zaprepadeno): Počakaj malo! Kje si izvedel vse to?!

Smrt (hladno odvrne): »Pogooglal« sem, kot bi mladina rekla. *(Trenutek tišine, nato hitro, v zadregi.)* Na tvojem računalniku.

Dimnikar: Pa saj je računalnik zaklenjen, geslo ima in vse!

Smrt: Hmmm, mogoče »dimnikar123« ni najboljše geslo ... samo pravim.

Dimnikar (vzdigne obrvi, vzdihne): O tem se bova pomenila kasneje. *(Vzame dimnikarsko krtačo in jo vrže Smrti v roke.)* Zdaj pa mi raje pokaži, kaj znaš!

Smrt (*iztegne roko, zavpije*): KOSA!

(*Nič se ne zgodi.*)

Smrt (*začuden*): Hmmm, čudno.

Dimnikar: Prvič, dimnikarji ne uporabljamo kos. (*Pokaže na ščetko.*) Uporabljamo dimnikarske ščetke.

Smrt (*iztegne roko, zavpije*): ŠČET - KA!

Dimnikar: In drugič, ščetka ti ne bo kar poletela v roko, ko vzklikneš njeno ime.

Smrt: Mar res? (*Se zamisli.*) Kako pa potemtakem spravite tako imenovano »ščetko« v roko?

Dimnikar: Po resnici povedano, je precej preprosto. Samo skloniš se, jo pobereš in jo imaš!

Smrt (*zmeden*): To ni enostavno! To sploh ni enostavno!

Dimnikar (*retorično*): Si že kdaj poskusil?

Smrt: No ... pravzaprav nisem.*

***Po resnici povedano, je Smrt skoraj vedno moral pobrati koso tako, saj mu nikoli ni pristala v rokah, le da tega ni želel priznati Dimnikarju.**

Dimnikar (*pokaže z roko na krtačo*): Nikoli ne boš vedel, dokler ne poskusiš.

(*Smrt ga nekaj časa gleda v tišini, nato pa se zelo počasi približa ščetki. Prav tako počasi, če ne še bolj, se skloni proti ščetki, jo pograbi in se sunkovito vzravna.*)

Dimnikar (*retorično*): Ni bilo tako težko, mar ne?

Smrt (*malo potežka ščetko, jo pogleda na varni razdalji*): Rekel bi, da je sorazmerno lahka.

Dimnikar (*se ne zmeni za komentar Smrti*): Kakorkoli že ... (*Pokaže na dimnik.*) Vse, kar moraš narediti zdaj, je počistiti dimnik!

Smrt (*posmehljivo*): Je to vse?!

(*Smrt zakoraka proti dimniku poln samozavest ter začne čistiti dimnik ... na zunanji strani.*)

Dimnikar (*nekaj časa gleda v tišini, razmišlja, reče*): Veš, po navadi se čisti notranji del dimnika.

Smrt: Hmmm? (*Hitro se popravi.*) Ah, saj sem vedel! To je bilo le nekakšno

»ogrevanje«, haha.

(Smrt vtakne ščetko v dimnik in začne čistiti, kot se šika. Ščetka pade v dimnik.)

Smrt: »Prokleta«!

Dimnikar *(ki sploh ni gledal)*: Ščetka ti je padla v dimnik, mar ne?

Smrt *(besno)*: Zadnje čase mi prav nič ne gre! *(Potoži.)* Očitno mi dimnikarstvo ni bilo usojeno.

Dimnikar *(tolažeče)*: Nikomur ni bilo usojeno. To je le stvar odločitve.

Smrt: Tako ti misliš. Ampak dimnikarstvo je v tvoji krvi!

Dimnikar *(v zadregi)*: Pretiravaš!

Smrt *(resno)*: Nikoli ne pretiravam, vse povem točno tako, kot je.

(Dimnikar mu sprva prikima. Hitro vidimo, da si besed Smrti ne jemlje k srcu, saj mu pokaže dimnikarsko ščetko ter jo le hip za tem spusti na tla. Smrti je kaj kmalu jasno, da jo mora pobrati kot prej. Dimnikar mu prikima, vsak gre proti svojemu dimniku in pričeneta čistiti.)

Dimnikar: Vidiš, ti že gre bolje!

(Sonce se širokoustno smeji in v počasnem sproščenem ritmu koraka proti vrhu širnega sinjega neba. Niti sanja pa se mu ne, kaj ga bo doletelo v naslednjih dvanajstih urah, ki se bo zdele le minuta za tiste, ki gledajo. Luna se počasi približuje nič hudega slutečemu soncu, za seboj vleče nekaj, kar je prav zagotovo zelo težko in bi strašno bolelo, če bi te zadelo v glavo. Ko luna doseže točko neba, kjer na mestu pleše sonce, ga trešči po glavi s kijem z vso močjo, ki jo premore. Sonce pade vznak in dve zvezdi prikoračata kot na ukaz, prva ga prime za noge, druga za roke, obe pa ga nato skupaj odvečeta v zakulisje. Medtem ko se luna prav zlovešče smeji, se dan v trenutku spremeni v noč, na nebu se pojavi na tisoče malih oddaljenih zvezd.)

Smrt *(se ozre po nebu)*: Hmm ... *(Sarkastično.)* Neverjetno, kako čas hitro mine, ko se zabavaš! *(Vztrajno nadaljuje s čiščenjem dimnika.)*

Dimnikar *(navdušeno)*: Ja, glej se no! Saj si že čisto pravi dimnikar.

(Smrt preneha čistiti dimnik in se začne intenzivno ogledovati od nog do rok.)

Dimnikar *(vdihne)*: Veš, ko sem rekel »glej se«, tega nisem mislil dobesedno. Tako se le reče.

(Smrt klavrno prikima in tako oba nadaljujeta s čiščenjem dimnikov.)

Smrt: Mislim, da mi tole »dimnikarstvo« že kar dobro gre. *(Se nasloni ob dimnik.)* Ampak še vedno se ne počutim nič kaj bolj človeškega ... *(Zavrti z očmi.)* Še najmanj pa razumem to »metaforičnost«!

Dimnikar (*se ne zmeni preveč zanj*): Človeškost, kaj pa je to kaj takega!? (*Zamahne s krtačo.*) Vse, kar rabiš, so občutki!

Smrt (*zasanjano*): Hmm, občutki ... (*Z zanimanjem vpraša.*) Kako pa dobiš te »občutke«?

Dimnikar (*pomisli, zaprepadeno*): No ... po navadi jih že imaš.

Smrt (*začuden*): Tako je!?

Dimnikar (*se zazre v Smrt*): Kako si se počutil, ko so te odpustili?

Smrt (*se zamisli*): Hmmm ... Ne preveč dobro. (*Stisne pest, sovražno.*) Kot da bi najraje celo pisarno obrnil na glavo!

Dimnikar (*vzklíkne*): No vidiš, da imaš občutke. Temu, kar si čutil v danem trenutku, pravimo »jeza«.

Smrt (*zmedeno*): Je – za?

Dimnikar: Ja, »jeza«, eden od osnovnih človeških občutkov ... Seveda pa ne smemo izključiti veselja, žalosti in strahu.

Smrt (*zadovoljen*): Aha! (*Zamišljeno.*) Kaj pa je to »veselje«, o katerem si govoril?

Dimnikar (*se zamisli*): Veselje je ... kot takrat, ko ti uide v hlače. Vsi vidijo, a le ti čutiš toploto.

Smrt: Ah, že razumem! (*Nadaljuje.*) In žalost bi bila, ko se zaveš, da si pravkar uničil popolnoma dobre hlače!

Dimnikar (*se nasmehne*): In posledično te je *strah*, da bo žena izvedela, kaj se je zgodilo.

(Dimnikar in Smrt se spogledata ter istočasno planeta v smeh. Nato nadaljujeta s čiščenjem dimnikov.)

Smrt (*z zanimanjem*): Ampak v življenju so tudi druge reči, mar ne? Na primer prijateljstvo.

Dimnikar (*se zamisli*): Nikoli nisem imel veliko sreče s prijateljstvom.

Smrt (*pogleda Dimnikarja*): Jaz te štejem za prijatelja, če kaj pomaga.

Dimnikar (*skomigne z rameni*): Saj ne vem.

(Nato se oba ponovno lotita svojih dimnikov v neprijetni tišini. Ta tišina ne traja dolgo.)

Smrt (*dvomeče*): Kaj pa ... (*Sledi trenutke tišine.*) Kaj pa »ljubezen«?

Dimnikar (*čisti dimnik*): Boljša od veselja in veliko bolj boleča od ostalih treh ... (*Pomisli.*) Raje se je izogibaj, redkokdaj se dobro konča.

Smrt: Sam si rekel, da ti družina pomeni več kot kakršnokoli zlato ... (*Retorično.*) In kaj je to, če ne prava ljubezen?

Dimnikar (*posmehljivo*): Hah! (*Sarkastično.*) Res misliš, da je v moji družini neka »velika ljubezen«? (*Nadaljuje z dimnikom.*) Videl si, kakšna sta ...

Smrt: Jaz vem, kakšna sta. In ti veš, kakšna sta. Ampak nihče ni »brez problemov«. In to, da sprejmeš človeka za takšnega, kot je, s problemi in vsem ...

Dimnikar (*ga prekine*): Od kdaj pa si ti neki velepoznavalec odnosov med ljudmi, hmm? Veselje in strah sta ti popolnoma neznana, o ljubezni bi pa kar nakladal in nakladal?

Smrt: Ko si Smrt in nimaš česa drugega početi, kot le prenašati duše z ene strani na drugo, ti postane »dolgčas« ... (*V zadregi.*) Kar hočem reči, je, da sem si pogledal kar lepo število romantičnih filmov na svojem, kot bi vi smrtniki temu rekli, »televizijskem zaslonu«. Nikakor pa se ne bi štel za »velepoznavalca« ... (*Doda, vzklikne.*) Daleč od tega!

(*Sledi kratek trenutek tišine, nadaljujeta s čiščenjem dimnikov. Nato Smrt konča s svojim dimnikom in zakoraka proti sredini strehe.*)

Smrt (*se zazre v Dimnikarja*): Svojo družino ljubiš bolj kot karkoli drugega, celo bolj kot svoje dimnike! In onadva ljubita tebe, samo zavedaš se ne.

(*Dimnikar ne vrne pogleda, niti ne odgovori. Smrt zapusti oder in dimnikar ostane sam na vrhu strehe.*)

Dimnikar (*sarkastično, posmehljivo*): Čudovitega sina, hah! Ljubečo ženo, hah! (*Pomisli še enkrat, se popravi.*) Občasno ljubečo ženo. (*Zakoraka po strehi, v roki drži ščetko in jo nagovori.*) Šele zdaj se zavedam, kako neumno je vse to zvenelo ... (*Se zamisli, zasanjano ponovi.*) Ljubezen, hah!

Ščetka (*popačeno*): Ampak kaj pa, če je Smrt imel prav?

Dimnikar (*začudeno pogleda ščetko*): Hah, ta je pa dobra!

Ščetka (*popačeno*): Zakaj ti je vedno tako težko verjeti!?

Dimnikar (*pod stresom*): Zato ker vidim situacijo takšno, kot je. Žena ima toliko problemov, da jih še prešteti ne bi znal, sin pa je v čisto drugem svetu ... (*Se ozre po strehi in po dimniku, odvrne zasanjano.*) Edino tu imam mir pred vsemi problemi sveta.

Ščetka (*popačeno*): Uf!

Dimnikar (*se zamisli*): Toliko smeri: levo, desno, gor, dol, drugo desno ... toliko smeri,

jaz pa bi najraje šel le nazaj. *(Zmeden.)* Kam naj grem?

Ščetka *(popačeno)*: Lahko ti dam kakšen beden nasvet, kot je »Sledi srcu«, ampak sprijazniva se z dejstvom, *samo ščetka sem, ti cepec!*

Dimnikar *(se usede na streho, zazre se v zvezdnato nočno nebo, zasanjano reče)*: Pa si res, pa si res.

Glas *(odmevajoče, s stopnjujočo dramatičnostjo)*: UBOGI MALI DIMNIKAR ... ČISTO SAM NA VRHU STREHE ... TUHTA IN TUHTA ... ČAKA IN ČAKA ... DA BI SE ODGOVOR MORDA LE PRIKAZAL.

(Dimnikar vstane in se zaskrbljeno ozre okoli sebe, ščetko pa drži v roki, kot da bi bila kakšno samoobrambno orožje.)

Glas *(odmevajoče)*: AMPAK PRIKAZAL SEM SE LE ... *(Odmevajoče kihne.)* JAZ!

(Kar na lepem se dimnikar zave, kdo ga nagovarja.)

Dimnikar *(zavije z očmi)*: Oh, ne že spet ti.

Glas *(odmevajoče)*: ŽE LEP ČAS SE NISVA SLIŠALA ... *(Se zamisli, odmevajoče.)* ODKAR ...

Dimnikar *(besno)*: Odkar sem zaradi tebe skoraj skočil v lasten grob!?

Glas *(odmevajoče)*: ODKAR SI SE ZARADI MENE SKORAJ »SPUSTIL« V LASTEN GROB.

Dimnikar *(s prisiljenim nasmeškom)*: Veliko je poti, res veliko. *(Zakoraka proti dimniku, se nasloni nanj, odvrne.)* A pot od skoka do spusta je krajša od vseh ... in obe vodita v isto smer.

Glas *(navdušeno, odmevajoče)*: HAH! VEŠ, RES ME PRESENEČAŠ, DIMNIKAR! GLOBOK SI, KOT JE LE MARMELADA LAHKO.

Dimnikar *(zmedeno)*: Marmelada?

Glas *(požrešno, se odmevajoče obližne)*: MARMELADA, O JA! *(Vsak stavek je bolj mračen.)* KO ODPREŠ KOZAREC MARMELADE, NE VIDIŠ DNA, MISLIŠ SI, DA NIMA MEJA. ZAČNEŠ JO JESTI, POTEM PA KAR NA LEPEM, BUM! ŠE PREDEN SE SPLOH ZAVEŠ, KAJ SE JE ZGODILO, SI GA DOSEGEL.

Dimnikar *(se zamisli)*: Sem ga dosegel? Sem ga res?

Glas *(zapoje, odmevajoče, posmehljivo)*: DOSEGEL SI DNO IN MARMELADE VEČ NI! ZAKAJ JE TAKO? KER NEUMEN SI TI!

Dimnikar *(retorično in dvomeče)*: Kakšen podzavesten glas bi svojega lastnika imenoval »neumen«?! *(Se zamisli.)*

(Sliši se odmevajoče ploskanje, ki prihaja z nasprotne strani strehe. Ploskanje je počasno in vsak plosk stopnjuje hitrost, vsak plosk je manj odmevajoč ... in na strehi se pokaže zlovešča senca, ki jo omogoča le močna svetloba meseca. Dimnikar jo zagleda in se v trenutku ozre navzgor, poskusi razbrati lastnika sence. Nato pa se mu na strehi počasi pridruži grbava postava, ki nosi sadističen nasmeh in črno aktovko.)

Bolnik *(zadnjič ploskne, z nasmehom na obrazu reče):* Glas, ki v resnici sploh ni glas!
(Se zaigrano prikloni, nato kihne.)

(Dimnikar naredi dva koraka nazaj, stran od grbavca. Ta ga vseskozi gleda z enim očesom rahlo priprt, drugim pa skorajda izbuljenim in nasmehom, ki je vse prej kot pomirljiv.)

Dimnikar *(se zamisli):* Te lahko kličem Grega?

Bolnik *(zmedeno pogleda):* Zakaj le?

Dimnikar *(ga pogleda od nog do glave):* Zdiš se mi kot kak Grega.

(Bolnik ga gleda začudeno, s postrani nagnjeno glavo.)

Dimnikar *(skomigne z rameni):* To bom razumel kot ne.

Bolnik: Veš, en veeeelik kamen mi leži na srcu.

Dimnikar *(pogleda Bolnikovo grbo):* Si prepričan, da ga nimaš na hrbtu?

Bolnik *(se razigrano nasmehne):* Všeč si mi, dimnikar! *(Si odreže še en kos jabolka.)*
Zdaj pa glede tega »kamna«. Reciva le, da mi boš pomagal, ker je v tvojem interesu.

Dimnikar *(spusti roke, dvomeče vpraša):* O kakšnih interesih govoriš?

Bolnik *(kot da je samoumevno):* Mar ne bi pomagal bolniku na smrtni postelji preživeti, če bi se priložnost prikazala?

Dimnikar: No, verjetno bi. Ampak samo dimnikar sem, in razen če temu bolniku grozi umazan dimnik, se bojim, da ...

Bolnik: Potrebujem te, dimnikar, ker si mu zdajle ti najbližje.

Dimnikar *(previdno, kot da bi že sam poznal odgovor):* O kom govoriva?

Bolnik *(se osladno nasmehne):* Poznaš ga, dimnikar. Tvoj prijatelj je, moj ni. Hkrati pa je tudi razlog, da sem tu.

Dimnikar *(vztrajno):* Nimam prijateljev ... *(Pokaže na dimnike, neprepričljivo reče.)*
Razen njih, to so moji edini prijatelji.

Bolnik: Potem pa ne bi imel nič proti, če bi ... *(Mu zašepeta nekaj nerazločnega v*

uho.)

Dimnikar (zgroženo): Ne! ... Tega ne bi mogel! ... Ni prav!

Bolnik: Kot sem rekel, v nič te ne silim ... je pa v tvojem interesu.

(Bolnik odpre aktovko, ki jo je prinesel.)

Dimnikar: Koliko časa imam?

Bolnik (umirjeno, z nasmeškom na obrazu): Koliko dni si mu že dal? Tri?

(Dimnikar prikima.)

Bolnik (umirjeno, z nasmeškom na obrazu): In koliko dni je že tega? Sta dva?

(Dimnikar mu ponovno prav urno prikima.)

Bolnik (z nasmeškom prikima): Kar pomeni, da mu je ostal le še en dan. Hmm, ja! Mislim, da bo to dovolj.

Bolnik: Oh! In ne pozabi ... ne boš se me tako zlahka znebil, navsezadnje sem ... »tvoj podzavestni glas«. *(Mu pomežikne in se prav zlobno nasmehne.)*

(Bolnik nato zapusti oder.)

(Luna se zadovoljno pozibava sem ter tja. S strani pride sonce, luna ga ne opazi. Sonce si z roko drži obkladek na glavi, v drugi roki pa ima pištolo. Pištolo nameri proti luni, ki ga še vedno ne opazi, in jo ustrelj – zdani se in Smrt prikoraka na streho.)

Smrt: Hmm ... ko mačke ni doma, miši plešejo!

Dimnikar (mrtvaško): Kako, prosim?

Smrt: Ko mačke ni doma – miši plešejo! Sicer ne vem kako, sam sem si vedno predstavljal nekakšno mišjo polko!

(Dimnikar se mu nasmehne, a ponovno ga popadejo hude misli. Na hitro se ozre proti kovčku, nato pa spet pogleda Smrt.)

Dimnikar: Nekaj ti moram povedati.

Smrt (navdušeno): Kako čudovito, prijatelji to počnejo, mar ne? Si pripovedujejo reči?

Dimnikar (z utrujenim glasom): Res si moj prijatelj in ravno zato ti moram povedati ... *(Pogoltne slino.)*

(Smrt mu zbrano prisluhne.)

Dimnikar (premišljeno): Včeraj, ko si šel, sem nekoga srečal ... starega znanca, kot

bi temu lahko rekli. A ni bil prijatelj! *(Za kratek trenutek pomisli.)* Rekel mi je, naj ... *(Smrti zašepeta nekaj nerazločnega v uho.)*

(Dimnikar nato napol olajšano vzdihne, vstane in zakoraka proti kovčku, počasi ga odpre in Smrt se mu pridruži. Le onadva vidita, kaj je v kovčku ... in to je nekaj groznega.)

Smrt *(resno)*: Bojim se, da nisem bil popolnoma iskren s teboj, dimnikar. Slišal sem že za grbavca, ki si ga omenil, in res ni prijatelj.

Dimnikar: Zakaj to počne?!

Smrt: Nikoli nisem maral svojega poklica, skoraj toliko kot vsi ostali sem ga sovražil. Nobene pravice ni v smrti ... dober ali slab, reven ali bogat, če si to zaslužiš ali ne, je smrt enaka za vse. *(Sledi trenutek tišine.)* Grbavec je prišel trkat na moja vrata, mi ponudil vse, kar je imel, le da bi ga pustil pri miru ... *(Zamišljeno.)* A smrt je enaka za vse.

Dimnikar *(začuden)*: Ves ta čas si vedel zanj?

Smrt: Naj te nekaj vprašam, dimnikar. Zakaj si mi zanj šele zdaj povedal, zakaj ne prej?

Dimnikar: Če bi ga slišal, kako je rekel, bi tudi ti dvomil. *(Zamišljeno.)* Vzel bi mi vse, kar mi je karkoli pomenilo.

Smrt *(retorično)*: In kaj bi to lahko bilo ... dimniki, hmm?

Dimnikar *(ga hitro popravi)*: Moja žena! Moj sin! *(Se začudi nad lastnimi besedami.)* Moja družina?

Smrt *(ga ponosno pogleda)*: Kar pomeni, da ...

Dimnikar *(še vedno presenečen nad samim sabo)*: Da ljubim svojo družino. *(Veselo vzklikne.)* Ljubim svojo družino!

Smrt *(zadovoljno prikima)*: Hmm, kot kaže, je tako. In ne skrbi, ničesar ne boš izgubil ... *(Počasi vstane.)* Za to bom jaz poskrbel!

Dimnikar *(začudeno)*: Hej, čakaj malo! Kaj pa nameravaš narediti?!

Smrt *(se nasmehne)*: Mislim, da je čas, da nekdo končno obišče tega grbavca. *(Zamiži, iztegne roko, zavpije.)* KOSA!

(Nič se ne zgodi.)

Dimnikar: Kosa ti ne bo kar poletela v roko, nisi več Smrt!

Smrt *(zbrano)*: Mogoče, če se dovolj potrudim ... *(Zamiži, počasi iztegne roko, zavpije.)* Kosa!

(Še vedno se nič ne zgodi.)

Smrt *(začudeno pogleda svojo roko):* Hmmm ...

Dimnikar: Si kdaj poskusil reči *prosim?*

Smrt *(ga zmedeno pogleda):* Hmmm, kako to misliš?

Dimnikar: No ... vedno, ko sem te videl klicati koso, si samo zavpil njeno ime. Po mojem ni čudno, da te ni ubogala. *(Po trenutku tišine.)* Hm, ja!

Smrt *(zamiži, iztegne roko, zavpije):* KOSA! *(Nežno doda.)* Prosim?

(Po nekem času se še nič ne zgodi.)

Smrt *(pogleda dimnikarja, besno reče):* Saj sem vedel, da je ...

(Kar na lepem mu v roki pristane kosa. Edino, kar Smrt uspe narediti, je začuden izraz na obrazu; po vsej verjetnosti še nikoli ni bil tako začuden, kot je sedaj.)

Smrt *(z mešanico veselja in čudenja):* Spet sem ... Smrt?

Dimnikar: Če ti je v kakršnokoli tolažbo, nisi bil nikoli preveč dober dimnikar, hah. *(Skomigne z rameni.)*

Smrt *(prijateljsko pogleda dimnikarja):* Kmalu se ponovno vidiva, prijatelj!

(Dimnikar mu srčno prikima, Smrt pa odločno odkoraka proti vratom ... Kar bi bila veličastna scena, se spremeni v polom, saj so vrata zaklenjena. Dimnikar kar se da hitro priteče s šopom vsaj desetih ključev ter začne počasi preskušati enega za drugim. Smrt se medtem neučakano nasloni na koso. Ko dimnikarju uspe odpreti vrata s petim ključem, se Smrt kar se da hitro pobere.)

Smrt *(ponovno vzklikne):* Kmalu se ponovno vidiva, prijatelj! *(Malo manj prepričljivo.)* Še enkrat ...

(Smrt v naglici zapusti oder, dimnikar pa se počasi usede za mizo in odkrije svojo denarnico. Luči se ugasnejo.)

Akt 6

Kaj bi se zgodilo, če bi v zaprto sobo spustili dva petelina? Z razlogom ima vsaka kmetija le enega petelina, saj so le-ti zelo ponosne živali. Dokler je le eden, je prepričan, da je glavni, a čim dodamo k enačbi še enega petelina, pride prvemu petelinu na misel: »*O fak!*« Torej, če bi dali dva petelina v eno sobo, bi se grdo gledala, bi jezno kokodakala drug na drugega in konflikt bi bil neizogiben. Oba, Bolnik in Smrt, sta v svojem smislu petelina in veselje je soba, v katero ju spustimo.

(Oder prikazuje veselje, modro neskončnost in na tisoče zvezd, posutih po njej. Vse je tiho in mirno, kot za veselje po navadi drži ... nato pa se sliši, kako nekdo na ves glas in precej odmevajoče kihne, in na oder prikoraka Bolnik.)

Bolnik *(izpod plašča povleče pergament in pero, nato se cinično nasmehne in prebere):* Zamenjaj sveče. *(Odkljuka.)* Sem jih! *(Bere naprej.)* Prepričaj dimnikarja, da se vrže ... *(Se hitro popravi.)* spusti s strehe. *(Odkljuka.)* Sem ga! *(Nadaljuje z branjem.)* Smrti odvzemi poklic ... *(Za trenutek pomisli, odkljuka.)* Bolj ja kot ne!

(Bolnik vstane, odvrže papir in pero ter dramatično razpre roke.)

Bolnik *(vzklikne):* Oh kako briljanten načrt! *(Kihne.)* Prav nič me ne more ustaviti!

Glas *(odmevajoče):* HMMM ...

(Bolnik se za trenutek ozre naokoli, saj ni prepričan, ali je ta »hmmm« zares slišal. Kaj kmalu ponovno prične uživati v svoji briljantnosti.)

Bolnik *(samo občudujoče):* Naredil sem to, kar nikomur prej še ni uspelo. *(Kihne, se opoteče ob dimnik.)* Preigral sem Smrt, premagal sem ga! *(Glasno kihne.)*

Glas *(odmevajoče):* HMMM ...

(Bolnik ne kiha več, ne drzne si, začuti, da ga nekdo opazuje. Vedno bolj sumi, da ta »hmmm« ni bil le plod njegove domišljije.)

Bolnik *(se zlobno nasmehne):* Smrt ... si je vzel ... en dolg dopust! *(Skomigne, skromno reče.)* In če ni Smrti, potem mi nihče ne more reči, da je moj čas napočil. *(Kihne, pade na kolena, odločno spregovori.)* Ne morem umreti, ne zdaj, ne nikoli ... Nesmrten sem, za vedno!

Glas *(odmevajoče):* HMMM ... LAHKO BI REKLI, DA JE VSAK NESMRTEN ... DOKLER NI. A Nihče NI NESMRTEN ZA VEDNO.

Bolnik *(se zasmeeji):* Oho, že vidim. Moje lastne trike bi uporabil na meni ... *(Zavpije, s kančkom groze.)* Ne bo ti uspelo, nisem bedak!

Glas *(odmevajoče, zgroženo):* TRIKE?! *(Se razjezi, zaigrano.)* TO JE ABSURDNO! LE KAKO LAHKO POMISLIŠ, DA BI TI LASTNA PODZAVEST NAREDILA KAJ TAKŠNEGA?!

Bolnik *(besno):* Ti nisi moja podzavest, ti si Smrt!

Glas *(odmevajoče):* KAKO SEM LAHKO SMRT? SAJ SI SAM REKEL, DA SMRTI NI VEČ. IN ČE NISEM SMRT, KAJ DRUGEGA BI LAHKO BIL KOT TVOJ PODZAVESTNI GLAS?

Bolnik *(besno):* Zame nisi nič več kot le šepet v zimski burji!

Glas (odmevajoče): HMMM, VEDNO SEM SE IMEL BOLJ ZA DEJSTVO KOT PA ŠEPET ... MORDA CELO OBLJUBO.

Bolnik: Manj si kot šepet! Le senca tega si, kar si včasih bil, senca brez postave, glas brez glave!

Glas (odmevajoče): HMMM ... TAKO VELIKE BESEDE ZA TAKO MAJHNEGA ČLOVEČKA. (Globlje, zastrašujoče.) A JAZ VEM DRUGAČE!

(Bolnik se zdrzne, popade ga neopisljiv strah. Na kilometer daleč bi lahko razbral, da so ga besede Smrti dosegle bolj, kot bi ga mucka brez ene noge.)

Glas (odmevajoče, strašnost se stopnjuje): GRBAVEC, INŠTRUKTOR BALETA ... (Še posebej grozno.) BOLNIK! (Sledi trenutek tišine.) HMMM, VZEMI VSE TO STRAN DO ZADNJEGA ZRNA, IN KAR BO OSTALO, JE SENCA STRAHOPETCA. ČLOVEKA, KI SE BOJI SMRTI! ČLOVEKA, KI SE BOJI PRIZNATI!

(Bolnik poskuša narediti korak nazaj, vendar se spotakne in pade na hrbet. Če je bilo prej kaj dvoma, je zdaj držalo kot pribito ... bilo ga je strah!)

Glas (odmevajoče, zastrašujoče): AMPAK SMRT NI TISTO, ČESAR BI SE MORAL BATI, TEMVEČ ŽIVETI ZA VEDNO ... ZA VEDNO SAM ŽIVETI! TO JE PRAVA GROZA, TO JE NAJVEČJI STRAH!

(Bolnik se pobere in v naglici steče proti robu strehe. A ravno, ko bi zapustil streho, se pred njim pojavi visoka bleda postava v črnem, postava s koso v roki, postava, ki je Smrt! Grbavca kar odnese nazaj, in ko zopet pade na svoj grbavi hrbet, zadoni kot grom in strela.)

Bolnik (prestrašen): Ne boš me odpeljal! Ne moreš, ne dovolim ti! (Se počasi pobere.)

Smrt (srčno): Tu sem, da ti pomagam.

Bolnik (pade na kolena, nejeverno): Dokaži mi! Kako naj ti verjamem?

Smrt: LEPO!

(Bolnika to zelo gane, globoko se zamisli.)

Bolnik (odločno vstane): Prav si imel! Ne želim živeti večno, večno sam ... (Globoko vdihne, odločno spregovori.) Pripravljen sem, bolj kot bom kadarkoli!

Smrt: Hmmm, sicer naj bi bil Smrt po predpisu poklica »nepristranski« ... (Iskreno.) A zares upam, da boš našel to, kar iščeš. (Nameni mu prijateljski pogled.)

(Smrt nato dvigne svojo koso visoko v zrak in jo zavihiti po zraku. Vse luči se ugasnejo ob kosinem krvoločnem odmevu, ko zareže skozi zrak.)

Akt 7

Počasi se vsa kolesca vračajo na svoja prvotna mesta. Smrt je že spet Smrt, človek je že spet človek, zvrhan krožnik špagetov ... je še vedno le zvrhan krožnik špagetov in vesolje se ponovno prične vrteti v pravo smer.

(Nebo je prijetne oranžne barve in sonce počasi zahaja. Oder sam sicer ne predstavlja nobene posebne lokacije, saj ni nobene potrebe po tem ... tokrat, tukaj in zdaj, je največji poudarek na osebah in pogovoru ... še bolj kot kadarkoli prej. Na desni strani stojita gospod Delodajalec in njegova tajnica, na levi je Dimnikar s svojo družino in med vsemi stoji Smrt, ki se poslavlja. Delodajalec si obriše znoj s čela.)

Delodajalec (v zadregi): Malo sem premislil vse skupaj, v teh nekaj dneh in ... *(Poskuša izbrati prave besede.)* In sem se odločil, da ti vrnem tvoj poklic.

(Delodajalec zamahne z roko proti tajnici, ta pa v zameno pokaže uradni dokument, ki to potrjuje.)

Delodajalec (se ponosno postavi): Koso lahko obdržiš in ponovno se lahko kličeš »Smrt«!

(Smrt ga nekaj časa gleda z vzdignjeno obrvjo, nato le hitro in kar se da hvaležno prikima. Delodajalec, ki vidi, da se Smrt ne želi pogovarjati, se obrne in počasi začneta s tajnico korakati stran. Nato se Delodajalec sunkovito obrne.)

Delodajalec (v zadregi, skomigne): Nič osebnega, heh?

Smrt (počasi prikima): Hmmm.

Delodajalec (se popraska po glavi): Torej ... *(Odzdravi.)* Se vidiva na pokru!

Smrt (se zamisli): Hmmm, mislim, da ne.

Delodajalec (presenečen): Zakaj ne?!

Smrt: Velikokrat sva igrala in velikokrat sva se dobila kot prijatelja in velikokrat sem ti pogledal skozi prste ... in TI to veš! *(Po trenutku tišine.)* Ampak čas teh tvojih privilegijev se je končal!

Delodajalec (preplašen): Ampak rekel si, da ne zameriš!

Smrt (retorično): Kako si mi že rekel v pisarni? »Razumi me, nič osebnega ni ... samo svoj posel opravljam.«

(Delodajalec ostane brez besed, za trenutek odpre usta, saj želi nekaj reči, vendar jih takoj zapre. Obrne se in počasi odkoraka s povešenim nosom.)

Smrt (zavpije za njim): Oh, in na svidenje gaspud Delodajalec!

(Ko Smrt spregovori »gaspud«, se tajnica obrne nazaj in mu nameni hvaležen

nasmešek, nato se tudi ona odpravi za Delodajalcem.)

Smrt (*sam pri sebi*): Na naslednje svidenje ...

Dimnikar (*previdno*): Torej, moraš res iti?

Smrt: Hmmm ... Bojim se, da je tako.

Dimnikar (*žalostno, brezupno*): Še veliko bi te lahko naučil o dimnikarstvu ...

Smrt (*se nasmehne*): O tem ne dvomim, a oba veva, da nisem bil narejen za dimnikarja. (*Lenobno skomigne.*)

(Dimnikar razočarano prikima.)

Smrt (*vzklíkne*): Oh, saj res! Skoraj bi pozabil.

(Smrt izpod svoje črne halje povleče zlato kuverto in jo izroči Dimnikarju, a jo ta zavrne.)

Smrt (*začuden*): Je ne boš vzel?!

Dimnikar (*se ozre po svoji družini, se nasmehne*): Ne rabim je.

Smrt (*začuden*): Hmmm, kaj pa najin dogovor?

Dimnikar: Želel si postati dimnikar, ker si iskal srečo, ker si iskal človeka v sebi. Jaz pa sem privolil ne zaradi zlate kuverte, temveč zato ... ker se mi je zdelo prav. (*Prikima.*)

Smrt (*na robu joka*): Gospod Dimnikar, zares si nekaj posebnega ... Moram reči, da te bom kar pogrešal.

(Dimnikar in Smrt se objameta, dimnikarjeva žena pa da prst v usta kot znak, da bi najraje bruhala. Ko se nehata objemati, si Smrt obriše solze v rokah.)

Dimnikar (*se vrne k svoji družini*): Saj se bova še kdaj srečala. Vem, da se bova!

Smrt (*se nasmehne*): Za tvoje dobro, gospod Dimnikar, upam, da še dolgo ne.

(Smrt in Dimnikar se še enkrat prijateljsko pogledata, nato pa Dimnikar s svojo družino zapusti oder.)

Življenje (*začudeno*): Kako, da ni vzel kuverte?!

Smrt (*se nasmehne*): Nikoli ni šlo za zlato kuverto ali to, kar je v njej. Ni šlo zato, da bi Smrt postal dimnikar, niti da bi Smrt postal človek.

Življenje (*zmedeno*): Za kaj pa je potem šlo?

Smrt: Da bi človek ponovno postal človek. (*Po kratkem zadržku.*) V nekem smislu je

dimnikar potreboval mene še bolj, kot sem jaz potreboval njega.

Življenje (*začudeno*): Ampak kuverta!?

Smrt: Vzemi jo, odpri jo.

(*Življenje vzame kuverto in jo odpre.*)

Življenje (*zaprepadeno*): Pa saj ... saj je PRAZNA!

Smrt: Hmmm, pa je res.

Življenje: Vlekel si ga za nos, od samega začetka?!

Smrt: Oh, ne bodi neumen! Ves čas sem vedel, da je ne bo vzel.

Življenje (*še vedno ne razume*): Ampak zakaj si ga potem spustil skozi vse to?!

Smrt: Hmmm ... Zato ker bodo ljudje vedno potrebovali nekoga, da jih spomni, kdo so v resnici. Moj dobri prijatelj Dimnikar je človek, ki ljubi svoj poklic skoraj toliko, kot ljubi svojo družino, in ta, ki ga je na to spomnil, sem tokrat slučajno bil jaz.

Življenje (*srčno*): Ljudje se te bojijo in se te izogibajo ... A globoko v sebi si dober, zares dober.

KONEC

Življenje (*začudeno*): Kaj za vraga pa je ta velika zadeva nad nama?!

Smrt (*pomisli*): Hmmm ... Mislim, da je to »konec«.

Življenje (*nerazumevajoče*): »Konec«? Kako je lahko že »konec«?!

Smrt (*začne šteti na prste*): No, po sedmih aktih, napisanih na slabih 80 straneh, ali pa vsaj eni uri, če bi bila komedija kadarkoli uprizorjena na odru ...

Življenje: Ah! Že vidim, kam to pelje. Prav imaš, res je že skrajni čas za ...

KONEC*

***zdej pa zares!**

(*Smrt in Življenje še vedno stojita na odru in zmedeno gledata napis nad sabo.*)

Življenje (*zmedeno*): Am ... zakaj sva še vedno tukaj?!

Smrt: Hmmm ... Možno, da zaradi slovnične napake!

Življenje (*še vedno zmedeno*): Kakšne napake?!

Smrt (*se ozre po napisu*): Če se ne motim, se pravilno napiše »zdaj pa konec«. Napisali so »zdej« namesto »zdaj«!

KONEC!*

***zdAj pa čisto zares!!!**